

דוחות

א. פעילות האקדמיה

1. ישיבות ואירועים

א. המליאה והחלטותיה

1. ישיבות המליאה

מליאת האקדמיה התכנסה לחמש ישיבות בשנת תשע"ה ולחמש ישיבות בשנת תשע"ו, לשבע ישיבות בשנת תשע"ז ולחמש ישיבות בשנת תשע"ח.

ישיבות מיוחדות:

ישיבות שמד (כ"ב בטבת תשע"ו) ושנא (ד' בסיוון תשע"ז) היו ישיבות מליאה בבית הנשיא (ישיבה שמד הייתה לרגל יום העברית).
ישיבה שנג (ט"ו באב תשע"ז) הייתה במסגרת הקונגרס העולמי השבעה-עשר למדעי היהדות.

2. החלטות האקדמיה בענייני דקדוק ומינוח פורסמו כחוק.

בילקוט הפרסומים 7909 מיום א' באלול התשע"ח, 12 באוגוסט 2018, פורסמו הודעות על אישור ההחלטות בדקדוק, בכללי הכתיב המלא, הפיסוק והתעתיק, במינוח ובמילים בשימוש כללי מן השנים תשע"ו-תשע"ח.

בילקוט הפרסומים 8219 מיום כ"ז באייר התשע"ט, 2 במאי 2019, פורסמו הודעות על אישור ההחלטות במינוח, במילים בשימוש כללי ובדקדוק מן השנים תשע"ד-תשע"ה.

3. נציגי האקדמיה לגופים ציבוריים

נציגי האקדמיה למועצת הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו: אורה (רודריג) שורצולד.
נציגי האקדמיה למועצת הרשות הלאומית לתרבות היידיש: מלכה זמלי.

ב. יום העברית

בד' בכסלו תשע"ג (18 בנובמבר 2012) החליטה הממשלה בראשות בנימין נתניהו (ובנוכחות נשיא האקדמיה משה בר-אשר) על קידום מעמדה של הלשון העברית

בישראל ובעולם (החלטה 5234). במסגרת ההחלטה נקבע יום כ"א בטבת, יום הולדתו של אליעזר בן-יהודה, ליום הלשון העברית. ביום זה מחולק פרס ראש הממשלה על שם אליעזר בן-יהודה על תרומה מיוחדת לחיזוק מעמדה של הלשון העברית ונערכים אירועים ופעילויות בצבא ובמערכת החינוך. גם האקדמיה תורמת את חלקה ביום הזה ולקראתו בפעילויות ובמיזמים מיוחדים.

- יום העברית תשע"ה: מיזם "המילה העברית האהובה";
- יום העברית תשע"ו: ישיבת מליאה חגיגית בבית הנשיא (בכ"ב בטבת), מיזם "מטבע הלשון האהוב";

- יום העברית תשע"ז: יום פתוח באקדמיה ובו מגוון הרצאות ופעילויות לקהל הרחב בבית האקדמיה; לקראת יום העברית הוכנו תריסר כרזות ססגוניות הנושאות מילים מיוחדות של האקדמיה, כגון מְרַעֵשׁ וְקֶצֶף. הכרזות התנוססו בשלטי חוצות בערים תל-אביב ואשדוד.
- יום העברית תשע"ח: ישיבה חגיגית (בט"ז בטבת) לקראת יום העברית בוועדת החינוך של הכנסת בראשות חבר הכנסת יעקב מרגי ובהשתתפות נשיא האקדמיה, חברי אקדמיה ועובדיה, מפמ"ר העברית ונציגות צה"ל; לקראת יום העברית ובמלאת שבעים שנה למדינת ישראל הוכנו שבע כרזות ססגוניות, ובהן שפע מילים עבריות מיוחדות בתחומים מרכזיים בחיי המדינה, והן הוצגו בתחנות אוטובוס בתל-אביב, העיר העברית הראשונה; מילים מיוחדות, ובהן תְּחִפִּיף וּשְׁלֵטוּט, הופיעו גם על קרטוני חלב של חברת תנובה.

ג. כינוסים, ערבי עיון, התכנסויות

1. התכנסות של חוג ידידי האקדמיה לציון פתיחת העשור השביעי לפעילות האקדמיה התקיימה ביום כ"ח בתשרי תשע"ה (22 באוקטובר 2014) באודיטוריום של הבנק הבינלאומי בתל-אביב בהשתתפות חברי אקדמיה. נשאו דברים יושב ראש החוג רוני חזקיהו, משה בר-אשר וגיל הראבן.

2. ערב זיכרון לציון שנה למותו של זאב בן-חיים, נשיאה השני של האקדמיה ללשון העברית היה ביום כ"ג בטבת תשע"ה (14 בינואר 2015) באקדמיה הלאומית למדעים. נשאו דברים יהושע בלאו, משה בר-אשר, אהרן ממון, מנחם קיסטר, משה פלורנטין, אברהם טל ורונית גדיש.

3. ערב עיון לרגל צאתו לאור של הספר "בשפירי חביון" מאת חבר האקדמיה הרב חיים סבתו היה ביום ו' בשבט תשע"ה (26 בינואר 2015) בבית האקדמיה. נשאו דברים אהרן ממון, יעקב שויקה, עורך הספר יהודה מלצר והרב חיים סבתו.

4. כינוס משותף של האקדמיה ושל המכללה האקדמית בית ברל היה במכללה בל"ג בעומר תשע"ה (7 במאי 2015). נשאו דברים אורלי אלבק, מאיה פרוכטמן, גבריאל בירנבאום, גיל הראבן, מני אדלר, יוסף עופר, רות אלמגור-רמון, עינת גונן.

5. ערב עיון בנושא מילים ומילונים לזכרו של חבר האקדמיה המילונאי אברהם אבן-שושן לציון 30 שנים לפטירתו היה ביום ח' באייר תשע"ה (27 במאי 2015) בבית

האקדמיה בהשתתפות גבריאל בירנבאום, חיים כהן ומרדכי מישור, המשורר ארז ביטון, המתרגמת גילי בר-הלל ונכדתו של אבן-שושן אורית רשף אבן-שושן.

6. מת אב ומת אלול: ערב עיון ופיוט לכבוד צאת הספר "דיוואן שמואל הנגיד – קודקס הגניזה" בעריכת יונתן ורדי ומיכאל רנד היה בכ"א באלול תשע"ה (6 בספטמבר 2015) בחצר האקדמיה. נשאו דברים שולמית אליצור, אריאל זינדר ויונתן ורדי.

7. מעמד הענקת תעודות עמית כבוד של האקדמיה לארני וולטר וינשל מארצות הברית התקיים בבית האקדמיה בט"ז בטבת תשע"ו (28 בדצמבר 2015). נשאו דברים משה בר-אשר, שמחה אסף ליכוביץ' מן ההסתדרות הציונית העולמית ושמואל פסברג.

8. ערב עיון משותף לאקדמיה ולמכללה האקדמית באשקלון היה במכללה ביום י' בסיוון תשע"ו (16 ביוני 2016). נשאו דברים משה בר-אשר, גבריאל בירנבאום, מירב (טובול) כהנא, אמיר געש, תמר קציר, סמדר כהן, אילן אלדר, אבשלום קור, ניסן נצר.

9. הכינוס הבין-לאומי השמיני לחקר לשון מגילות מדבר יהודה ותחומים סמוכים נערך בכ"ג כ"ג בסיוון (26–29 ביוני 2016) בבית האקדמיה.

10. ערב עיון במלאת חמישים שנה לזכייתו של הסופר ש"י עגנון בפרס נובל לספרות היה בד' בכסלו תשע"ז (4 בדצמבר 2016) בבית האקדמיה בהשתתפות נכדו אמוץ עגנון. נשאו דברים חיים סבתו, אבי שמידמן, ברכה דלמצקי-פישלר, ארנון שמשוני.

11. התכנסות לכבוד צאת הספר "החצוף הארצישראלי", מהדורה מחודשת ומוערת של פרקי אוטוביוגרפיה מאת איתמר בן-אב"י בעריכת מיכל זמיר הייתה ביום ט"ז בכסלו תשע"ז (16 בדצמבר 2016) בשיתוף הוצאת ידיעות ספרים ובהנחיית חבר חוג הידידים העיתונאי ירון לונדון. השתתפו זהר שביט מאוניברסיטת תל אביב, הפסיכולוג אילן קוץ, יוסף גרודזינסקי מהאוניברסיטה העברית ונתן אפרתי.

12. הכינוס הבין-לאומי לחקר לשונות ימי הביניים היה בי"ב–י"ג בשבט תשע"ז (8–9 בפברואר 2017) בבית האקדמיה בשיתוף החוג ללשון העברית באוניברסיטה העברית.

13. ערב עיון לציון 80 שנה למותו של חיים נחמן ביאליק התקיים בה' בתשרי תשע"ח (25 בספטמבר 2017) בחצר האקדמיה. נשאו דברים חיים באר, חמוטל בר-יוסף ועמינדב דיקמן.

14. כינוס בין-לאומי לעיונים בלשון המקרא היה בי"ב–ט"ו בשבט תשע"ח (28–31 בינואר 2018) בבית האקדמיה.

15. ערב עיון על העברית בחברה הערבית בישראל היה בי"ד בתמוז תשע"ח (27 ביוני 2018) בחצר האקדמיה. נשאו דברים שלמה אלון, עלי ותד, יסמין בכריה, עלי סלאלחה, רמה מנור, אורי שחמון.

ד. כלי התקשורת

נמשכה החשיפה הנרחבת של פעילות האקדמיה לציבור בכלי התקשורת באמצעות יועצת התקשורת של האקדמיה. פורסמו עשרות הודעות לעיתונות על פעילויות האקדמיה בכל התחומים: המחקר, קביעת המונחים, ההחלטות בדקדוק, פניות הציבור והמיזמים השונים. נשיא האקדמיה, חברי האקדמיה ועובדיה התראינו בכלי התקשורת. פעילות האקדמיה בכלל וברשתות החברתיות בפרט הגיעה מדי פעם אל התקשורת הכתובה, המקוונת והמשודרת. התפרסמו כתבות בעיתונות ביוזמת האקדמיה. ההודעות לעיתונות ומקצת הפרסומים בתקשורת מובאים במדורים מיוחדים באתר האקדמיה.

ה. פרסים

פרס האקדמיה ללשון העברית ע"ש זאב וציפורה בן־חיים
 בשנת תשע"ה הוענק הפרס לחוקרת, עובדת המזכירות המדעית, קרן דובנוב.
 בשנת תשע"ז הוענק הפרס לחוקרת ורד סיידון.

פרס ע"ש עוזי רמון לעובדי מחקר מצטיינים
 בשנת תשע"ה הוענק הפרס לראשונה – לעובד המילון ההיסטורי אלכסיי אליהו יודיצקי ולעובדת המזכירות המדעית תמר קציר.
 בשנת תשע"ז הוענק הפרס לעובדי המילון ההיסטורי אמיר געש ודורון יעקב.

2. הוועדים והוועדות

א. ועדות הקבע

ועדת הביקורת

חברי הוועדה מי"ג במרחשוון תשע"ז עד י' בניסן תשע"ח: יעקב בן-טולילה (יו"ר), קציעה כ"ן, מנחם מילסון (חבר חיצוני).
חברי הוועדה מי' בניסן תשע"ח: אפרים חזן (יו"ר), גיל הראבן, עזרא גנור (יועץ כלכלי).

ועדת המינוח המרכזית

חברי הוועדה בשנים תשע"ה–תשע"ח: יואל אליצור, שולמית אליצור, סיריל אסלנוב, מלכה זמלי, אפרים חזן, אהרן ממזן (יו"ר), יוסף יהלום (עד תשע"ה), שלמה נאה, יוסף עופר, שמואל פסברג, דוד רוזנטל.

מזכירת הוועדה: רונית גדיש. משתתפת קבועה: טובה שטראוס שרברין מן המזכירות המדעית.

בשנת תשע"ה היו ארבע ישיבות, בשנת תשע"ו שמונה ישיבות, בשנת תשע"ז שלוש ישיבות ובשנת תשע"ח שלוש ישיבות.

נדרונו ואושרו בוועדה כמה מילונים רחבי היקף: סוציולוגיה, גאוגרפיה אנושית, אלקטרוניקה (מונחי תקשורת רדיו וטלוויזיה), ביטוח; נדרונו רשימות ופרקים בתחומים האלה: בלשנות – תורת ההגה ותורת הצורות; טכנולוגיית המידע; זואולוגיה – שמות סדרות החרקים, השפיראים, הזכוכאים והפרפראים; כמו כן נדרונו מונחים שונים ונערכו השלמות למילונים שאושרו בעבר.

ועדת הדקדוק

חברי הוועדה: גבריאל בירנבאום, יהושע בלאו (עד אמצע תשע"ו), משה בראשר, יוחנן ברויאר, חנוך גמליאל (למן תשע"ח), חיים כהן, מרדכי מישור, יוסף עופר (יו"ר), שמחה קגוט (למן תשע"ח).

מרכז הוועדה: ברק דן.

משתתפות קבועות: רות אלמגור-רמון, רונית גדיש.

בשנת תשע"ה היו חמש ישיבות, בשנת תשע"ו ארבע ישיבות, בשנת תשע"ז שתי ישיבות ובשנת תשע"ח שלוש ישיבות.

בשנים תשע"ה–תשע"ו נסבו עיקר דיוני הוועדה על הצעות לשינויים בכללי הכתיב חסר הניקוד ובהערות חברי האקדמיה עליהן. הצעות ספורות נדרונו גם בראשית תשע"ז. הדיונים בוועדה ובמליאה הניבו את כללי הכתיב המלא החדשים. בנושאים האחרים שנדרונו: ניקוד ונטייה של מילים שונות ושל הלחמים דוגמת שמרטף, שאלות בנטיית הפועל שעלו מן העבודה על אלפי לוחות הנטייה הממוחשבים, כתיב וניקוד של מילים

שאלות וריפוי ב"פ לאחר אותיות וכל"ב במילים לועזיות. כן עודכנו, שופרו והורחבו החלטות קודמות.

ועדת הפרסומים

חברי הוועדה משנת תשע"ה: יוחנן ברויאר (יו"ר), אילן אלדר, שולמית אליצור. מרכזת הוועדה: ליזה מוהר.

אושרו הספרים האלה: אהרן ממך, "מילון פתאב אלחאוי (הספר הכולל) לרב האי גאון: שרידים מן הגניזה"; אהרן דותן, "קונטרסי המסורה"; יוחנן ברויאר, "תרגום הלכות פסוקות בספר הלכות ראו: מן הארמית של בבל אל העברית של ארץ ישראל". כל אלה יוצאים בסדרה "מקורות ומחקרים – סדרה חדשה".

ב. הוועדה למילים בשימוש כללי

חברי הוועדה: חברי האקדמיה – יוחנן ברויאר (עד תשע"ו), גיל הראבן, מלכה זמלי, אפרים חזן, קציעה כ"ץ, משה פלורנטין (יו"ר); חברים נוספים – רות אלמגור-רמון, נועם מזרחי (למן תשע"ח), ברכה דלמצקי-פישלר; חוה פנחס-כהן, אבשלום קור, רוביק רוזנטל. מרכזות הוועדה: תמר קציר, בת-שבע ורדי (בתשע"ח).

בשנת תשע"ה היו ארבע ישיבות, בשנים תשע"ו, תשע"ז, תשע"ח היו שתי ישיבות בכל אחת מהן.

הצעות הוועדה הופצו לחוות דעתם של חברי האקדמיה, ואחר כך הובאו לדיון במליאה.

ג. ועדות המינוח המקצועיות

הוועדה למונחי האופנה

הוועדה הוקמה בתל-אביב בראשית שנת תשע"ו (2015) במטרה לעדכן את מונחי האופנה שבמילוני האקדמיה ולהוסיף מונחים חסרים. גויסו חברי ועדה, הוכן מצע ונאספו מילונים מקצועיים וחומר עזר.

חברי הוועדה: מן האקדמיה – מלכה זמלי, קציעה כ"ץ ויעל רשף; מחוץ לאקדמיה – אילנה אפרתי, רוז בראון, דליה בר אור, אהוד זיר-אב (יו"ר החל מתשע"ח), יעל טרגן (יו"ר עד תשע"ח), אילה רוז ונעמה פרידמן.

מרכז הוועדה: אילון גלעד.

בשנת תשע"ו היו תשע ישיבות (כולל ישיבת הכינון) ובשנת תשע"ז חמש ישיבות. בשנת תשע"ח לא היו ישיבות.

עד תשע"ח עסקה הוועדה בשמות של פריטי לבוש וחלקיהם (שמלות, חצאיות, מכנסיים, חולצות והלבשה תחתונה), נערכו שתי ישיבות על מונחי סריגה עם אורחות העוסקות בתחום. בתחילת תשע"ח הוחלט שיש צורך בעבודת הכנה רצינית ומקיפה על המצע לפני קיום ישיבות נוספות. אהוד זיר-אב קיבל עליו לארגן ולסדר את המצע ולאסוף את החומר על המונחים המשמשים בתעשייה בפועל.

הוועדה למונחי אלקטרוניקה

הוועדה פועלת בשיתוף יחידת העריכה וההוצאה לאור במכון התקנים הישראלי. הוועדה הוקמה בתשנ"ח (1997) בשיתוף מכון התקנים, והיא מתכנסת במכון התקנים בתל-אביב.

חברי הוועדה: ראובן אורן, יעקב בעל שם (יור), דוד ברלה, אבי גבעון, יצחק יזרעאלי (למן 2012), חוסה סוסלי, עוז עזריאלי, דרור קן-דרור. מלכה זמלי הייתה נציגת האקדמיה בוועדה עד שנת תשע"ו. חבר הוועדה יצחק יזרעאלי שימש מרכז הוועדה. הוועדה דנה במונחי שידור (רדיו וטלוויזיה) והגישה אותם לאישור מוסדות האקדמיה. הרשימה אושרה במליאת האקדמיה בשנת תשע"ז.

בד בבד עסקה הוועדה בתרגום מונחים מתוך אוצר המונחים המקוון electropedia.org בתחום השידור.

הוועדה למונחי ארכיונאות

הוועדה הוקמה בחודש תמוז תשע"ז (2017) ביוזמת הנהלת האיגוד הישראלי לארכיונאות ומידע וכמה חברים באיגוד. מטרתה להעמיד רשימה ערכנית של מונחי ארכיונאות, אשר תשמש את אנשי המקצוע ואת הציבור הרחב ואשר תיכלל במילון הבינ-לאומי הרב-לשוני של מועצת הארכיונים העליונה (ה-ICA).

חברי הוועדה: מן האקדמיה ללשון העברית – אריה אולמן; נשות המקצוע – זהר אלופי (יור), לריסה שניטקינד, גליה דובידזון, נאוה איזין.

מרכזת הוועדה: נילי גור אריה.

בשנת תשע"ז היו שתי ישיבות ובשנת תשע"ח שמונה ישיבות. עד סוף שנת תשע"ח דנה הוועדה בכ-120 מונחים.

הוועדה עוסקת בתרגום מונחי הארכיונאות שבמילון הבינ-לאומי הרב-לשוני של מועצת הארכיונים העליונה (ה-ICA) ובעדכון המונחים המצויים במילון למונחי ארכיונאות של האקדמיה משנת תש"ך (1960) ובמילון שפרסם האיגוד הארכיוני לישראל בשנת תשנ"ג (1993). את הוועדה מלווה צוות מומחים חיצוני של ארכיונאים בכירים, והוועדה מתחשבת בחוות דעת חבריו בעת קביעת המונחים. חברי צוות המומחים: דוד (דודו) אמיתי, מיכל הנקין, בנימין (בני) הספל, מאשה זולטרבסקי-בר, אסף טרקטינסקי, דליה מורן, רחל משרתי, יחזקאל (חזקי) קסנט, רחל רובינשטיין, ציונה רוז, אמירה שטרן, סילויה שנקולבסקי-קרול.

הוועדה למונחי ביטוח

הוועדה הוקמה בשנת תשס"ג. ישיבותיה התקיימו בבית איגוד חברות הביטוח בתל-אביב בחסות איגוד חברות הביטוח בישראל והתאחדות חברות לביטוח חיים.

חברי הוועדה: נציגי האקדמיה – קציעה כ"ץ ושמעון שרביט; מקרב אנשי המקצוע – איתן אבניאון (יור), אבי בן-חורין, זאב בן-יצחק, אתי הרם, עוזי ז"ק, זאב טל, אבישי ליוביץ', שמואל מלכיס, שמואל נבו, קטיה שוורצמן, יוסף שטח.

מרכזת הוועדה: סמדר כהן.

בשנת תשע"ה היו שתי ישיבות לבירור 50 מונחים אחרונים. הרשימה הופצה להערות אנשי המקצוע, וכאמצע השנה קובצו תגובותיהם והתקיימו עוד שלוש ישיבות בהרכב מצומצם לדיון בהערות.

בשנת תשע"ו היו שלוש ישיבות לבירור אי-התאמות בין עברית לאנגלית שעלו מבדיקת טובה שטראוס שרכרין וכן כמה אי-הבנות של מונחים חוזרים או חופפים. לבסוף הייתה התכתבות ענפה בדואר האלקטרוני בשאלות נוספות שעלו במזכירות המדעית.

בתחילת תשע"ז נדונה הרשימה בוועדת המינוח המרכזית בשתי ישיבות, וכישיבה שמח אושר המילון במליאת האקדמיה. שלוש השלמות אושרו במליאה בישיבה שנה.

הוועדה למונחי בלשנות

הוועדה הוקמה בניסן תשע"א, ובאיר הייתה ישיבת כינון שלה באוניברסיטת בר-אילן: הורכבה רשימת חברי הוועדה, והוכן מצע לפרק הראשון בתחום תורת ההגה (פונטיקה ופונולוגיה) על בסיס רשימת מונחים של ועדת מינוח מקצועית מן העבר בתוספת מונחים מן המילון למונחי בלשנות ודקדוק מאת א' שורצולד ומ' סוקולוף ועוד. חברי הוועדה: מן האקדמיה – אורה שורצולד (יו"ר), סיריל אסלנוב, דוד טלשיר [ז"ל] (תשע"ה-תשע"ז), אהרן ממן; חברים מחוץ לאקדמיה: רועי גפטר (מתשע"ו), זהר לבנת (מתשע"ח), ליאור לקס, עירית מאיר [ז"ל], אורי מור, צבי סדן (עד תשע"ז). מרכזת הוועדה: קרן דובנוב.

בשנת תשע"ה היו חמש ישיבות, בשנת תשע"ו שבע ישיבות, בשנת תשע"ז שבע ישיבות ובשנת תשע"ח שמונה ישיבות. בשנת תשע"ה אושרו במליאת האקדמיה מונחי תורת ההגה, ובשנת תשע"ח אושרו מונחי תורת הצורות. הוועדה החלה לדון במונחי תחביר.

הוועדה למונחי בריאות הציבור

הוועדה הוקמה בראשית תשע"ד (2013) ביוזמת ד"ר מלכה דונחין לשם הסדרת המינוח העברי בתחום בריאות הציבור.

חברי הוועדה: מן האקדמיה – יהודית הנשקה; מקרב אנשי המקצוע – מלכה דונחין (יו"ר), רחלי דנקנר, אלכס לבנטל (עד אמצע תשע"ה), ורדה סוסקולני, משה פולק, ליטל קינן-בוקר.

מרכזת הוועדה: טובה שטראוס שרכרין.

בשנת תשע"ה היו שמונה ישיבות, בשנת תשע"ו ארבע ישיבות, בשנת תשע"ז ארבע ישיבות ובשנת תשע"ח שלוש ישיבות.

הוועדה עוסקת במונחי חקר הבריאות באוכלוסייה (אפידמיולוגיה) ובמגוון מונחים בבריאות הציבור בנושאים כגון תזונה, פעילות גופנית, עישון, קידום בריאות ותוכניות התערבות. בשנת תשע"ו דנה הוועדה (בשתי ישיבות ובהתכתבות) בכמה עשרות מונחים מתחום המחקר האיכותני; את המצע הזה הכינה פאולה פדר-בוביס, ובדיונים השתתפו גם עמיתותיה ברכה אלפרט, תמר זילבר (ישיבה אחת), עדי פינקלשטיין (ישיבה אחת), עירית קופפרברג (ישיבה אחת) ומיכל צלרמאיר.

הוועדה למונחי גאוגרפיה אנושית

הוועדה הוקמה בשלהי תשס"ה (אוגוסט 2005) בשיתוף המחלקה לגאוגרפיה ולפיתוח סביבתי באוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

חברי הוועדה: מן האקדמיה – יעקב בן-טולילה, דוד טלשיר (ז"ל), אלישע קימרון; מקרב אנשי המקצוע: אבינועם מאיר (י"ר), צבי שילוני, בתיה רווד, נורית אלפסי. מזכיר הוועדה: ארנון בן-ישראל.

הרשימה נערכה במזכירות המדעית של האקדמיה והופצה בראשית שנת תשע"ה לאנשי מקצוע לשם קבלת הערות. לאחר עריכת המילון בעקבות ההערות שהתקבלו הוגש המילון לוועדת המינוח המרכזית ונדון בה בשלוש ישיבות בחודשים אייר–תמוז תשע"ו (מאי–יולי 2016).

המילון אושר במליאת האקדמיה בטבת תשע"ז, ינואר 2017, ופורסם באתר מונחי האקדמיה.

הוועדה לזואולוגיה

הוועדה הוקמה בשנת תשנ"ד.

חברי הוועדה: נציגי האקדמיה – סיריל אסלנוב, מרדכי כסלו, קרן דובנוב; מקרב אנשי המקצוע – עוז בן-יהודה (מכללת אחווה, מתשע"ז), אפרת גביש-רגב (האוניברסיטה העברית, מתשע"ז), ליאת גדרון (משרד החקלאות, מתשע"ח), דני גולני (האוניברסיטה העברית), נטע דולצ'ין (אוניברסיטת תל-אביב, עד תשע"ח), חנן דימנטמן (האוניברסיטה העברית, יו"ר עד שנת תשע"ו), חגי הלל (מתשע"ז), יוסף הלר (האוניברסיטה העברית, יו"ר משנת תשע"ז), זהר ינאי (אוניברסיטת תל-אביב), אמנון פרידברג (אוניברסיטת תל-אביב).

מרכזי הוועדה: יונה גונופולסקי (עד תשע"ו); רונית גדיש (מתשע"ז). בשנים תשע"ה ותשע"ו היו שלוש ישיבות; בשנת תשע"ז היו שמונה ישיבות ובשנת תשע"ח שתיים עשרה ישיבות.

בשנת תשע"ה החליטה הוועדה לדרון בשמות בסדרת הזכוכאים. בשנים תשע"ז–תשע"ח גובשה סופית רשימת שמות סדרות החרקים, ונדונו הסדרות זכוכאים, פרפראים, עכבישנים. הרשימות שאושרו במליאת האקדמיה: תשע"ה – סדרת השפיראים; תשע"ח – שמות סדרות החרקים, סדרת הזכוכאים, סדרת הפרפראים.

הוועדה למונחי מדע המדינה

הוועדה הוקמה בשלהי תשע"ג (2013) ביוזמתו של ד"ר נדיר צור ז"ל. חברי הוועדה: נציגי האקדמיה – דוד רוזנטל, עפרה תירוש-בקר (מתשע"ו); אנשי המקצוע – דן אבנון (י"ר), ניר ברק (עד תשע"ז), אורן ברק (מתשע"ח), יצחק גלנור, אייל חוברס (עד תשע"ז), גייל טלשיר (מתשע"ו), אסף מידני (עד תשע"ז), מיכל נויבואר-שני (עד תשע"ו), נסים ערקובי (עד תשע"ז), אפרת קנולר, מיכאל קרן (מתשע"ז).

מרכזות הוועדה: צופיה שקלים (עד תשע"ז); רונית גדיש (מתשע"ח). בשנת תשע"ה היו חמש ישיבות, בשנת תשע"ו חמש ישיבות, בשנת תשע"ז שבע ישיבות ובשנת תשע"ח שמונה ישיבות.

הוועדה למונחי הסוציולוגיה (בשיתוף האגודה הסוציולוגית הישראלית)
 הוועדה הוקמה בשנת תשנ"ג וסיימה את פגישותיה לקראת סוף העשור הראשון של המאה העשרים ואחת.

לאחר עריכת הרשימה במזכירות המדעית של האקדמיה בהתייעצות שוטפת עם יו"ר הוועדה דבורה קלקין-פישמן וחבריה יצחק סמואל ולאה הגואל – הוגשה הרשימה ובה כ-1,900 מונחים לוועדת המינוח המרכזית. הדיון התמקד בחידושים, בשינויי קביעה ובמונחים שהיו עליהם הערות, והוא נערך בשלוש ישיבות בשלהי תשע"ה ובראשית תשע"ו (ה' בתמוז תשע"ה, 22.6.2015; ו' במרחשוון תשע"ו, 19.10.2015; י"ג במרחשוון תשע"ו, 26.10.2015).

הרשימה נדונה ואושרה במליאת האקדמיה בישיבתה ביום ט"ז בטבת תשע"ו, 28 בדצמבר 2015 (ישיבה שמג) ופורסמה באתר מונחי האקדמיה בשבט תשע"ו, ינואר 2016.

הוועדה למונחי המשפט

חברי הוועדה: מן האקדמיה – משה בר-אשר; מקרב אנשי המקצוע – אביעד הכהן, צבי טל, אליקים רובינשטיין (עד תשע"ו), יהושע שופמן, גבריאלה שלו. מזכיר הוועדה: ברק דן.

באמצע תשע"ה התחדשו ישיבות הוועדה לאחר שהוכנה הצעת תרגום למונחי הדין האזרחי. בשנת תשע"ה היו שש ישיבות, בשנת תשע"ו ארבע ישיבות, בשנת תשע"ז שש ישיבות ובשנת תשע"ח שש ישיבות.

באמצע תשע"ה – לאחר למעלה משמונה שנים מאז ישיבתה האחרונה ולאחר שעלה בידי בינה צמח, בתו של חבר הוועדה המנוח יעקב צמח, לתרגם לאנגלית את מרבית מונחי רשימת מונחי הדין האזרחי – שבה הוועדה להתכנס. בישיבותיה דנה הוועדה במונחים חדשים שהציעו פונים או שעלו במהלך הדיונים ובהערות החברים להצעות התרגום לאנגלית. מונחים או תרגומים שונים, תוקנו, נוספו ונגרעו. בתחילת תשע"ח סיימה הוועדה את הקריאה הראשונה של הרשימה כולה, ובאמצע השנה הופצה הרשימה לעיונם של חברי האקדמיה ומשפטנים. משנתקבלו הערות, שבה הוועדה להתכנס והחלה לדרן בתגובות המעירים, ובמיוחד בהערות על מונחים חסרים.

הוועדה למונחי טכנולוגיית המידע במכון התקנים

במכון התקנים הישראלי פועלת משנת 1977 ועדה למונחי טכנולוגיית המידע. היא מתכנסת אחת לשלושה שבועות ומכינה את סדרת התקנים הישראליים ת"י 1080 – מונחי טכנולוגיית המידע, שהיא סדרת מילונים הכוללים מונחים בעברית, מונחים באנגלית והגדרות בעברית.

הוועדה היא ועדה של מכון התקנים, וחבריה הם נציגי גורמים שונים בעלי עניין בהטמעת מינוח עברי תקני בסביבת טכנולוגיית המידע, ובהם נציגי האקדמיה ללשון העברית. נציגי האקדמיה בוועדה בשנים תשע"ה-תשע"ו: מלכה זמלי, דורון רובינשטיין. יושב ראש הוועדה: אמנון שפירא.

בשנת תשע"ה הובא לאישור ועדת המינוח המרכזית ומליאת האקדמיה פרק 15 – שפות תכנות. בשנת תשע"ו נדון בוועדת המינוח המרכזית פרק 19 – שפת שאילתות, וכן נדונו מונחי סב"ר (סייבר) ומונחים יחידים נוספים, אך אלו לא הגיעו לאישור המליאה.

בשל יחסים רעועים בין יו"ר הוועדה ובין נציגת האקדמיה בוועדה והמזכירות המדעית של האקדמיה הוחלט שלא להמשיך את הקשר עם הוועדה עד להודעה חדשה.

ב. מדורי האקדמיה

1. עובדי האקדמיה ונושאי התפקידים

א. הצוות המנהלי

מנכ"לית האקדמיה: טלי בן-יהודה
סגנית המנכ"לית: דורית לרר
החשבת: רחל אבקסיס (מסוף תשע"ו)
מנהל הכספים: דני משה
מרכזת משאבי אנוש ורכש: אורלי בירון
המזכירות: אתי מישלי, סיגל נתן

יועצים חיצוניים

היועץ המשפטי: עו"ד עודד פלדמן
רואה החשבון המבקר: רו"ח אבנר שנוור
היועץ הכלכלי: עזרא גנור
יועצת התקשורת: ורד ליון-ירושלמי
מנהל המיזם להקמת מנווה האקדמיה: ישי עמרמי (עד סוף תשע"ו), יועץ המיזם גל הרשקוביץ (מאמצע תשע"ז)

ב. הצוות המקצועי

מרכזי קשרי החוץ וחוג ידידי האקדמיה: ציפי סנדרוב (עד אמצע תשע"ח), עמיר סגל (למן תמוז תשע"ח)
עורכי התוכן של אתר הבית: רעות יששכר (עד אמצע תשע"ז), תליק כרמון (מאמצע תשע"ז)
מפעילי אתר הבית: ארנון ארוז (סטודנט, עד תחילת תשע"ו), דימיטרי פבלנקו (סטודנט, מתחילת תשע"ז)
מדור קשרי קהל: תליק כרמון (ראש המדור מסוף תשע"ח), יותם יברוב (סטודנט, מקיץ תשע"ח)
מפעילת עמוד הפייסבוק של האקדמיה: אביב לוקס (סטודנטית, תשע"ה)
מאייירים לאתר הבית ולרשתות החברתיות (סטודנטים מעצבים): טל מור (סוף תשע"ה) – תשע"ו), דן אזולאי (תשע"ז), נועם ברגר (תשע"ח) אניטה קרפל (תשע"ח)
הספרנית: שרית עמדי
הארכיונאי: אריה אולמן (למן חורף תשע"ו)
עורכת הלשון: צופיה שקלים (של לשוננו, ושל העברית)

המרכז לחקר מסורות קהילות ישראל: דורון יעקב (הממונה על האוסף מחורף תשע"ח), גליה בלבס (סטודנטית, מחורף תשע"ח)
 מדור המחשוב: אביטל כ"ץ (מרכזת המדור עד פרישתה בטבת תשע"ו), מיכאל אנקין (עובד חוץ, עד קיץ תשע"ו מילא את מקום מרכזת המדור), נמרוד פורהנג (מרכז המדור מקיץ תשע"ו), ניר אבני (עד חורף תשע"ה), אור גת (סטודנט, מקיץ תשע"ח), אלכס ויינר (עובד חוץ, למן אמצע תשע"ה), עידו זיו (סטודנט, מאמצע תשע"ח), שולמית זינגר, יחזקאל יובל (מסוף תשע"ה עד קיץ תשע"ו), בנימין מאלב (עד חורף תשע"ה), דוד מרלי (מחורף תשע"ח), איתן פפאו, רחל רוזנברג
 מדור ההוצאה לאור: ליזה מוהר (מרכזת המדור), עירית בריס, אורית טפרברג, סול כהן (עובדת חוץ, עד אמצע תשע"ז)

ג. עורכי כתבי העת

לשוננו: העורך: משה בר-אשר; מזכיר המערכת: יוסף עופר
 העברית: העורכת: לובה ר' חרל"פ; חברי המערכת: דוד טלשיר, חיים א' כהן, יוסף עופר, משה פלורנטין
 אַקָדָם: העורך: יעקב עציון; עורכות הלשון: רחל סליג (עד סוף תשע"ו), בת-שבע ורדי (למן תשע"ז)

ד. הצוות המדעי

מפעל המילון ההיסטורי
 מרכזת מנהלית: איילת הראל
 מדור הספרות העתיקה: בנימין אליצור (ראש המדור), חנן אריאל, אלכסיי יודיצקי, ירון לישע (למן חורף תשע"ו), דינה סוקול (למן חורף תשע"ח), יחיאל צייטקין (למן קיץ תשע"ח), נורית שובל-דודאי (עד קיץ תשע"ו)
 מדור ספרות הגאונים: יחיאל קארה (ראש המדור – כעובד חוץ), אריה אולמן (מתחילת תשע"ה עד חורף תשע"ו), אפרים הלכני, חנה שויקה (למן תחילת תשע"ו), רות שטרן המדור לשירת ימי הביניים: ירון לישע (עד חורף תשע"ו), יעקב עציון (עד חורף תשע"ו) המדור לספרות התרגומים מערבית: אמיר געש (ראש המדור למן אביב תשע"ז), דורון יעקב (למן קיץ תשע"ז), אלירן לוי (למן חורף תשע"ח), יהונתן רוסן ממן (למן חורף תשע"ז)
 מדור הספרות הרבנית של ימי הביניים: אריאל שוה (ראש המדור), יאיר האס (למן תחילת תשע"ה), אורי הולצמן (למן חורף תשע"ו), דינה סוקול (למן אדר תשע"ז עד חורף תשע"ח), יעקב עציון (למן חורף תשע"ו), דוד פריבור, סיני תוראן
 מדור הספרות העברית החדשה: דורון רובינשטיין (מרכז המדור), בתיה בזק, גבריאל דיכטר, ויקי טפליצקי בן-סעודון (למן אביב תשע"ו עד קיץ תשע"ח), יונתן חפץ, דורית קדרי, אלי רוזנטל (עד חורף תשע"ו), נריה ריבלין, מיכאל ריז"ק, נורית שובל-דודאי (למן קיץ תשע"ו)

כותב גוף המילון: גבריאל בירנבאום (עד לפרישתו בסיוון תשע"ח; לאחר מכן האחראי על האחדת הוראות השורשים במאגרים – כעובד חוץ) האחראית על איסוף הביבליוגרפיה: קורדליה הסטרמן

המזכירות המדעית: רונית גדיש (המזכירה המדעית), קרן דובנוב, ברק דן, בת-שבע ורדי (מאמצע תשע"ו), ויקי טפליצקי בן-סעדון (למן קיץ תשע"ח) רחל סליג (עד לפרישתה בשלהי תשע"ו), צופיה שקלים, תמר קציר, טובה שטראוס שרברין

מרכזת מערך ההרצאות, ההשתלמויות וימי העיון: אורלי אלבק

ייעוץ הלשון ברדיו ובטלוויזיה: רות אלמגור-רמון (כעובדת חוץ), אלקנה ארליך (למן מאמצע תשע"ח), דבורה בן-ישראל (כעובדת חוץ), עינת חורין (למן קיץ תשע"ח), מרים טמיר (עד חורף תשע"ח), סמדר כהן.

ה. ועד עובדי האקדמיה

עד שבט תשע"ה: איילת הראל, שולמית זינגר, ירון לישיע (יו"ר) משבט תשע"ה עד שבט תשע"ח: אמיר געש, אלכסיי יודיצקי (יו"ר), נורית שובל-דודאי משבט תשע"ח: אורית טפרברג, אלכסיי יודיצקי (יו"ר), דוד פריבור

ו. ההסכם הקיבוצי המיוחד הראשון

הסכם קיבוצי מיוחד נחתם באקדמיה בפעם הראשונה בתולדותיה ביום ח' בטבת תשע"ח, 26 בדצמבר 2017. ההסכם הוא פרי שיתוף פעולה בין הנהלת האקדמיה, חברי ועד העובדים ונציגי הממונה על השכר והסכמי עבודה במשרד האוצר. ההסכם הוא הישג לאקדמיה הן בנושא של קביעת מערכת תגמול ראויה ופתיחת אופק הקידום לעובדים הן בנושאים אחרים הזוכים בפעם הראשונה להכרה ולהסדרה. ההסכם גם הסיר מכשול שעמד לפני הנהלת האקדמיה ועובדיה שנים ארוכות בשל טענות שהופנו כלפיהם על חריגות שכר לכאורה.

מעיקרי ההסכם:

- הרחבת המשרה המלאה מ-35 ל-42.5 שעות בשבוע, ללא פגיעה בשכר (באמצעות שינוי אחוזי המשרה)
- קביעת מערכת שכר לשיבוץ עובדים לפי רבדים וטווחי שכר
- קביעת מסגרת קידום שכר שנתית המורכבת מתוספת שקלית אחידה ומתוספת מבדלת (דיפרנציאלית) על פי מודל שייקבע
- הגדרת תנאים מיוחדים לעובדים המדעיים: רובדי שכר נפרדים, מכסה מוגדלת של ימי השתלמות ותקציב לעידוד השתתפות בפעילות מדעית
- הסדרת תנאי ההעסקה באקדמיה

העניינים המוסדרים בהסכם זה באים להבטיח תנאי עבודה נאותים ותקינים לעובדי האקדמיה, לבסס את יחסי העבודה על הוגנות ועל שביעות רצון בעבודה ולקיים ולקדם את מטרות האקדמיה תוך הבטחת רמה אקדמית ומקצועית גבוהה, יעילות ומצוינות.

תקופת ההסכם מינואר 2016 עד דצמבר 2020. חתומים עליו נציגי האקדמיה מצד אחד וחברי ועד העובדים ויו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות העובדים הלאומית מצד שני.

2. מפעל המילון ההיסטורי ללשון העברית

א. מדור הספרות העתיקה

1. המקרא

עיבוד המקרא החל בשבט תשע"ו. לשם עיבוד מהיר של החטיבה גויסו למדור שני עובדים ממדורים אחרים ונקלטו שני עובדים חדשים. הוחלט כי העבודה תיעשה על פי כתר ארם צובא, ובחלקים שאין הכתר – על פי כתב־יד לנינגרד. עד סוף שנת תשע"ח נסתיים עיבודם המלא של שלושת החומשים הראשונים (קריאה בכתב היד ורישום ערכים). שני החומשים האחרונים עומדים גם הם לפני סיום עיבודם.

2. מגילות מדבר יהודה

מגילת ברית דמשק, מגילת הנחושת ומגילת המקדש נקראו קריאות חוזרות על פי התצלומים החדשים שעלו באתר רשות העתיקות ועברו ביקורת ערכים נוספת. כן נקראו קריאה חוזרת מגילות נוספות קטנות יותר מתוך הכרך השני של מהדורת אלישע קמרון לכתבי קומראן. קטעים מתוך מגילת ההודיות סודרו מחדש לפי השינויים שהראה קימרון בספרו. העבודה נעשתה בשיתוף מלא עימו והסתיימה בסוף שנת תשע"ו.

3. ספרות התלמוד והמדרש

חטיבה זו של הספרות העתיקה סיימה את עבודתה בתשע"ו.

ב. המדור לספרות הגאונים

1. חיבורים

הושלם עיבודם של קטעי הגניזה של הלכות פסוקות, והם שולבו בחיבור המרכזי כבר בתחילת שנת תשע"ה. עדיין נותרו בעיבוד שני חיבורים גדולים – פתרון תורה והלכות גדולות, וכן עוד ארבעה חיבורים קטנים (בסך הכול נותרו לעיבוד בחטיבה זו עוד כ־175,000 תיבות).

2. תשובות ואיגרות

בסוגה זו מותקנים קרוב לאלף חיבורים קטנים – איגרות הגאונים ותשובות הגאונים. לקראת סוף שנת תשע"ח נסתיים עיבודן של כל איגרות הגאונים (סך הכול כ־510 איגרות ובהן כ־154,000 תיבות). העבודה על תשובות הגאונים תפסה גם היא תאוצה בתקופת דוח זה: הושלם עיבודן של 475,000 תיבות (שהיו בשלבי עיבוד שונים), והן נוספו לכ־50,000 התיבות שכבר עובדו במלואן לפני כן. נותרו עוד כ־46,000 תיבות של תשובות הגאונים לסיום חטיבה זו.

3. פירושים לתלמוד

בתקופת הדוח נשלם עיבודם של 26 חיבורים הכוללים כ־65,000 תיבות. בחטיבה זו נותרו תשעה פירושים, רובם קטנים, ובהם כ־50,000 תיבות.

4. בלשנות וספרות הקראים

עד סוף שנת תשע"ז הושלם עיבודם של כל החיבורים בחטיבה זו. קריאה מחודשת בכתבי היד ועבודה מעמיקה הביאו לגילויים של ממש בתחום (למשל הוכח כי החיבור "מאור עין" שלפנינו הוא תרגום עברי לחיבור שנכתב במקור בערבית). את רישום הערכים המחודש לספר "עדת דבורים" הוחלט בינתיים להשהות.

ג. המדור לשירת ימי הביניים

המדור עסק בהשלמת רישום הערכים ליצירות שהותקנו קודם לכן, ובעיקר משל ר' יצחק אבן גיאת. גולת הכותרת היא "וארץ איכף", מעמד לשחרית יום הכיפורים של אבן גיאת, יצירה ובה כ־10,000 תיבות. כן הותקנו התקנה שנייה ושלישית שירי החול של ר' משה אבן־עזרא (בלא רישום ערכים), רובם מתוך "ספר הענק". בטבת תשע"ו הוקפאה עבודת המדור בשל שינויים במצבת כוח האדם. שני עובדי המדור שנותרו הועברו למדורים אחרים (למדור הספרות העתיקה ולמדור הספרות הרבנית).

ד. המדור לספרות התרגומים מערבית

בסיוון תשע"ז הוקם המדור לספרות התרגומים מערבית. יעובדו בו תרגומי התיבונים ותרגומים אחרים של יצירות חשובות שנכתבו במקורן בערבית, כגון ספר האמונות והדעות לרס"ג ומורה נבוכים לרמב"ם. לראש המדור נתמנה אמיר געש. המדור עסק תחילה בהתקנת תרגומו של יהודה אבן־תיבון לספר הכוזרי ליהודה הלוי, ועד סוף תשע"ח הסתיים רישום הערכים השני לחיבור. עם סיום עיבוד ספר הכוזרי יעובד ספר חובות הלבבות לבחיי אבן־פקודה.

ה. מדור הספרות הרבנית של ימי הביניים

הושלם עיבודו של פירוש רש"י לתורה, כולל רישום ערכים וביקורת הערכים. אשר לפירושו לתלמוד, הוכן דוח על אפשרויות התקנתו לאור מצב כתבי היד, אבל בינתיים לא החל עיבודו.

פירוש הרמב"ן לספר בראשית הותקן התקנה מלאה (נקרא שלוש פעמים אך טרם נרשמו לו ערכים).

המדור ריכז את מאמציו סביב חיבורו החשוב של הרמב"ם משנה תורה, ועד לסוף תשע"ח נסתיים עיבודם המלא של שלושה ספרים – ספר הפלאה, ספר קרבנות וספר

משפטים – וכן ההקדמה לחיבור (סך הכול כ־135,000 תיבות). נכון לסוף תשע"ח ארבעה ספרים נוספים עומדים לפני סיום עיבודם: ספר אהבה, ספר זמנים, ספר עבודה וספר שופטים (סך הכול כ־260,000 תיבות). כן הושלמו שלוש הקריאות של ספר מדע, ספר נשים, ספר זרעים, ספר טהרה וספר קניין (סך הכול כ־300,000 תיבות). שני הספרים הנותרים – נזקים וקדושה – טרם החל עיבודם.

ו. מדור ספרות העת החדשה

הגיעו לגמר עיבוד 75 חיבורים (ובהם מעל מיליון וחצי תיבות). יצוינו במיוחד החיבורים האלה: זאב ז'בוטינסקי, שפת ההשכלה (1914); זאב ז'בוטינסקי, אספרתקוס (1913); מרדכי אהרן גינצבורג, אביעזר (1863); מרדכי זאב פיירברג, לאן? (1899); אברהם דב בר גוטלובר, זיכרונות מימי נעוריי (1880–1881); דוד פרישמן, כה אמר סרתוסטרא (1910); פרץ סמולנסקי, התועה בדרכי החיים, חלקים א' (1869) וג' (1871); נחמן קרוכמל, מורה נבוכי הזמן (1851).

ככלל, התקדם מאוד עיבוד החיבורים השייכים לתקופה שלמן ההשכלה ועד סוף מלחמת העולם הראשונה (1750–1918). נותרו רק עוד 14 חיבורים (שהם כ־350,000 תיבות) בשלבי עיבוד שונים.

נמשך העיסוק בחיבורים מראשית העת החדשה (התקופה שלמן ראשית הדפוס ועד ראשית ההשכלה, 1550–1750). המחזה העברי הראשון – צחות בדיחותא דקידושין ליהודה סומו – הותקן לראשונה מתוך כתב יד ועבר רישום א' וב'. החיבור מאור עיניים לעזריה מן האדומים עבר רישום ערכים א'. בסוף תקופת הדוח אף החל המדור לעסוק בהתקנה מכתבי יד של מבחר מספרות האגרונים מאיטליה של המאה ה־16.

ז. שונות

1. ספר המקורות

המילון ההיסטורי שיתף פעולה עם כמה ספריות (ספריית אוקספורד, קיימברידג' והספרייה המקוונת של מגילות מדבר יהודה), והתאפשר קישור אוטומטי של קטעי גניזה המותקנים בחיבורים השונים במאגרים אל הסריקה שלהם במרשתת. עוד נוספו באופן ידני קישורים לכתבי יד שונים שאינם בספריות האלה.

נמשך העדכון המקיף של נתוני המסירות והדפוסים של ספרות העת החדשה. בעקבות העדכונים תוקנו הערות התקנה שונות, ובמקרים בודדים אף נמצאו מסירות קדומות לאלה שהותקנו במילון ההיסטורי.

2. ספר ההוראות הפרטיות לרישום הערכים

עבודת ההזנה והעריכה הראשונית של ספר ההוראות הפרטיות לרישום הערכים בתוך מסד הנתונים החדש נסתיימה באמצע שנת תשע"ה. בשנת תשע"ז החלה עבודת עריכה מעמיקה והאחדת הוראות. עד סוף תשע"ח נסתיים הטיפול בכמחצית ההוראות.

3. כתיבת גוף המילון

מערכת המילון התכנסה פעמיים ודנה בסוגיות כלליות במבנה הערך במילון. בשנים תשע"ה–תשע"ח נכתבו 130 ערכים ב-36 שורשים (תמ"ל עד שפ"ע). המספר הזה כולל כמה ערכים שאינם בסדר ההתקדמות הרגיל, שהוקדמה כתיבתם בגלל צרכים פנימיים של המילון. כתיבת גוף המילון נפסקה עם פרישתו של גבריאל בירנבאום, כותב הערכים, באייר תשע"ח.

4. המילים היווניות והלטיניות שבמילון ההיסטורי

בשנת תשע"ח נשלמה מלאכת איחוד הערכים של מילים ממוצא יווני או לטיני שנרשמו עד אותה העת באופן שונה בספרות העת העתיקה ובספרות העת החדשה.

5. איסוף הביבליוגרפיה

נמשך איסוף הביבליוגרפיה המוערת ורישומה לערכים ולשורשים במאגרי המילון. גם בשנים האלה התמקדה העבודה בסדרה Arbeit und Sitte in Palästina מאת גוסטף דלמן.

6. טכנולוגיה בשירות עובדי המילון

תוכנה ייעודית חדשה לרישום הערכים שנבנתה במשך תקופה ארוכה במדור המחשוב הושקה בתמוז תשע"ח. אפיון התוכנה, ליוויה והטמעתה נעשו במילון ההיסטורי. התוכנה החדשה בממשק אינטרנטי והיא מקושרת לאתר 'מאגרים'.

3. המזכירות המדעית

א. ריכוז ועדות והשתתפות בישיבות

המזכירים המדעיים הכינו את ישיבות המליאה והשתתפו בישיבותיה. המזכירים המדעיים ריכזו את עבודתן של ועדת המינוח המרכזית, ועדת הדקדוק, הוועדה למילים בשימוש כללי וועדות המינוח המקצועיות: הוועדות למונחי בריאות הציבור, בלשנות, זואולוגיה, מדע המדינה, משפט. המזכירות המדעית עמדה בקשר עם מרכזי ועדות המינוח בתחום האופנה, האלקטרוניקה והארכיונות – שאינם עובדי המזכירות המדעית. המזכירות המדעית הכינה את הרשימות של הוועדות למונחי סוציולוגיה, גאוגרפיה אנושית, ביטוח ואלקטרוניקה לקראת אישורן במוסדות האקדמיה.

ב. פרסומים

נשלחו הודעות לרשומות לשנים תשע"ד–תשע"ה ולשנים תשע"ו–תשע"ח. ההודעה הראשונה התפרסמה בעיכוב רב מסיבות שאינן תלויות בנו בילקוט הפרסומים מס' 219 (כ"ז באייר תשע"ט, 2.5.2019); ההודעה השנייה התפרסמה בילקוט הפרסומים מס' 7909 (א' באלול תשע"ח, 12.8.2018).

עובדת המזכירות המדעית עורכת את עלוני למד לשונך (העלונים מתפרסמים בידיעון אקדם).

עובד המזכירות המדעית עורך את זיכרונות האקדמיה. התפרסמו שני כרכים: כרך נד–נז לשנים תשס"ז–תשע"ע (יצא לאור בשנת תשע"ה); כרך נח–סא לשנים תשע"א–תשע"ד (יצא לאור בשנת תשע"ז).

בשנת תשע"ח יצאו לאור בעריכת המזכירות המדעית מהדורות חדשות ומעודכנות של החלטות האקדמיה: כללי הכתיב הפיסוק והתעתיק, החלטות האקדמיה בדקדוק.

ג. פניות הציבור

רוב המזכירים המדעיים משתתפים במענה על פניות הציבור באמצעות מערכת פניות ייעודית שבה נשמרות הן הפניות הן התשובות. התשובות ניתנות לרוב בתוך יום או ימים ספורים. בשנת תשע"ז הוחלפה מערכת הפניות שנבנתה במיוחד בעבור המזכירות המדעית במערכת חיצונית יעילה בהרבה. מספר הפניות עולה בהדרגה משנה לשנה: בשנת 2015 התקבלו 11,338 פניות; בשנת 2016 התקבלו 12,865 פניות, בשנת 2017 התקבלו 13,406 פניות, ובשנת 2018 התקבלו 14,794 פניות. נוסף על כך ניתנות כל העת תשובות על שאלות מזדמנות בטלפון ועל שאלות המגיעות בדואר הרגיל ובפקס.

ד. אתר מונחי האקדמיה

המעבר לאתר המונחים החדש: בראשית תשע"ח העמיד מדור המחשוב אתר חדש של מונחי האקדמיה: אתר חיצוני חדש ומשוכלל לשימוש הציבור ואתר פנימי לעדכון לצורכי המזכירות המדעית. מבנה הנתונים באתר החדש מתמודד עם ההצגה המורכבת של התייעור ההיסטורי של המונחים כפי שנקבעו ובכד בכד עם הצגת התקן המעודכן במינוח ובקדוק. המזכירות המדעית הייתה שותפה לתכנון האתר החדש וליוותה את השלבים האחרונים בפיתוחו. לקראת המעבר לאתר החדש נערכו תיקונים סדרתיים במסד הנתונים – בין השאר טופלו סימנים מיוחדים, ערכים מיוחדים והערות למיניהן. עם המעבר לאתר החדש נעשו פעולות רחבות היקף להתאמת הנתונים: לכל המילים באתר (כמעט 60,000) ניתן הכתיב המלא התקני ובמידת הצורך נקבעה להן צורה מעודכנת – בעבודת הגהה מאומצת של רפי מוזס (עובד חיצוני). בוצעו אלפי תיקונים בשיוך מילים לערכים המתאימים, סומנו המונחים המיושנים ועודכנו הערות העריכה. ההסתגלות לאתר החדש דרשה עבודה צמודה עם אנשי המחשוב, דיווח על תקלים, הצגת בקשות לשיפור לצורך ייעול העבודה.

כמו כן הוחל בשיוך הערכים לשורשי מפעל המילון ההיסטורי. מלאכת השיוך הופקדה בידי יהודית הופקינס (עובדת חיצונית).

עבודה שוטפת: נקלטו המילונים ורשימות המונחים האלה: רשימה בטכנולוגיית המידע (שפות תכנות), שמות בעלי חיים (שפיראים, סדרות החרקים, זבובאים, פרפראים), בלשנות (תורת ההגה ותורת הצורות), אלקטרוניקה (תקשורת רדיו וטלוויזיה) ומילוני סוציולוגיה, ביטוח וגאוגרפיה אנושית. כבכל שנה נקלטו המילים בשימוש כללי ומונחים יחידים שאושרו באותה השנה. כמו בשנים קודמות נמשכה מלאכת תיקון הטעויות והעדכון בעקבות החלטות בדקדוק, וכן פילוח מילונים לפרקיהם.

ה. אתר האקדמיה

המזכירות המדעית כתבה מאות קטעי מידע לאתר במדורים הוותיקים: "מבחר תשובות", "סוגיות בלשון", "מילים וגלגוליהן".

נכתבו חומרים למדורים חדשים:

- מטבעות לשון במסגרת המיזם "מתעשרים בעברית – מטבע לשון בכל יום" לקראת יום העברית תשע"ו;
- שמות ומשמעויות – סיפוריהם של שמות פרטיים;
- מדור "עברית לשבת" לענייני לשון לפי פרשות השבוע בשנת תשע"ו.

עוד נוספו חידונים לכבוד החגים, חידונים בנושא הכתיב המלא, חידונים על מטבעות לשון וכיו"ב; לרגל שנת השבעים לישראל נערך "מצעד העשורים" לבחירת המילה המאפיינת לכל עשור. הוכנו הודעות לעיתונות בעקבות החלטות האקדמיה, פורסמו פניות לציבור במדור "מן השטח" ועוד. כל קטעי המידע באתר מופתחו.

החלטות האקדמיה עודכנו באתר, פורסמו באתר כללי הכתיב המלא החדשים (תשע"ז) וכללי הפיסוק המעודכנים (תשע"ח).

בשלהי שנת תשע"ז עודכנו הפרסומים באתר לפי כללי הכתיב החדשים. סריקות של המדור "מפעולות ועד הלשון" שהתפרסם בכתב העת לשוננו עד להקמת האקדמיה פורסם באתר האקדמיה, ובכך הושלמה הצגת פעולות ועד הלשון והאקדמיה למן החוברת הראשונה של "זכרונות ועד הלשון" ועד לכרך האחרון של זיכרונות האקדמיה באתר.

יישומן האקדמיה "החלופון" התעדכן, נוספו לו במהלך השנים כאלף מונחים וכן הושלמה מלאכת ההוספה של החלופות באנגלית. מופתחו כל הפרסומים החדשים באתר; נערכו עריכת לשון כל הטקסטים החדשים שנוספו לאתר.

המזכירות המדעית סייעה למנהלי האתר בבחירת חומרים, בניסוח איגרות המידע לציבור, בהחלטות על עיצוב האתר במבנה החדש שלו ובביצוע תיקונים לפי הצורך.

ו. מיזמים מיוחדים

הכתיב המלא החדש: הכללים החדשים נערכו לקראת הדיון במליאה, במהלך הדיון ולאחר אישורם במליאה. הכללים פורסמו באתר האקדמיה בליווי הסברים, והוצגו לציבור בתקשורת ובסדרת השתלמויות בבית האקדמיה.

לוחות נטיית הפועל והשם: בשנת תשע"ו התקשרה האקדמיה עם המתכנת נעם כחלון שקיבל עליו לבנות מערכת ממוחשבת לנטיית הפועל הכוללת לוחות נטייה אוטומטיים לפי גזרות בכתיב מנוקד כולל ציון הטעם ובכתיב מלא תקני. המערכת הונחה בפעלים מן המילון ההיסטורי, מאתר המונחים וממקורות נוספים, והוקמה לה מערכת עדכון משוכללת. בשנים תשע"ו-תשע"ח נבדקו והוגהו לוחות הנטייה בשתי קריאות, אושרו כ-12,000 לוחות, ונוספו להם הערות להצגה לפי הצורך. בשנת תשע"ז נבנתה מערכת מקבילה לנטיית השם, נקלטו בה אלפים רבים של שמות ממפתח החלטות הדקדוק של האקדמיה וממילון ההווה ועוד. מלאכת ההגהה והבדיקה החלה בשנת תשע"ח, והופקדה בידי מעין ליברכט (עוברת חיצונית) וצפויה להסתיים בשנת תשע"ט. [לוחות נטיית הפועל פורסמו באתר האקדמיה בשנת תשע"ט].

מילון ההווה: האקדמיה קיבלה אישור מבעל הזכויות איתן אבניאון להשתמש במילון ההווה בעריכת שושנה בהט ומרדכי מישור לצרכיה. בשנת תשע"ו התקבל החומר מן המוציא לאור בקובצי וורד, ונדרשה מלאכת הגהה מאומצת בשל מצב הנתונים בקבצים. בשנת תשע"ז הוסב כל החומר לטבלת נתונים הכוללת את כל המידע על הערך בשדות נפרדים. בשנים תשע"ז-תשע"ח עודכנו הערכים לפי התקן שהתפתח מאז פרסום המילון, נופו ההפניות, נוסף מידע רב והועמד מסד נתונים לקראת ההסבה לשימוש באתר האקדמיה. [המידע "מן המילון" פורסם באתר האקדמיה בשנת תשע"ט].

יום העברית: המזכירות המדעית השתתפה השתתפות פעילה בכל הפעילויות של ימי העברית, הכינה חומרים לפרסום בכרזות רחוב ובמוצרים של חברות מסחריות (מצעיות של "ארומה" וקרטוני חלב של "תנובה"), פינות לשון לרשות השידור ועוד. תשע"ה: מיזם המילה האהובה, הכנת חומרים לילדים במסגרת שיתוף הפעולה עם

אתר סנונית בנושא זה, הכנת כתבה לוויינט, שיעור מקוון בשיתוף המרכז לטכנולוגיה חינוכית ומפמ"ר העברית.

תשע"ו: מיזם מטבעות לשון – כתיבת חומרים והכנת חידונים.

תשע"ז: הרצאות ביום הפתוח.

תשע"ח: הכנת חומרים למיזם "שבעים שנות מדינה עברית".

מיזמים משותפים לחלופות עבריות: בשנת תשע"ח נערכו שני מיזמים למציאת חלופה עברית בהשתתפות הציבור הרחב: (א) חלופה לפודקאסט בהובלת תאגיד השידור הציבורי ובהשתתפות יועצות הלשון של האקדמיה בתאגיד; החלופה שנקבעה הִסְפָּת. (ב) חלופה ל"אפטר" בהובלת דובר צה"ל ובהשתתפות גלי צה"ל; החלופה שנקבעה חופשון.

ז. כלי התקשורת ופייסבוק

המזכירות המדעית הכינה חומרים לכתבות בעיתונות. נציגיה התראיינו לתקשורת בעקבות פרסום הודעות לעיתונות על מילים חדשות ועוד. תמר קציר הגישה פינה קבועה בתחנה 103fm במהלך שנת תשע"ח.

פייסבוק: המזכירות המדעית ליוותה ליווי צמוד את הפעילות ברף הפייסבוק בהצעת רשומות ובניסוחן ובמתן מענה לגולשים.

ט. נתינת השתלמויות והרצאות

עובדי המזכירות המדעית השתתפו השתתפות פעילה בהשתלמויות באקדמיה ומטעמה ונשאו הרצאות בענייני לשון במקומות שונים (ראו להלן מערך ההרצאות, ההשתלמויות וימי העיון).

עובדי המזכירות המדעית הרצו על עבודת האקדמיה גם שלא במסגרת האקדמיה – בכינוסים, בערכי עיון, בסמינרים חוגיים באוניברסיטאות ועוד.

4. מערך ההרצאות, ההשתלמויות וימי העיון

א. השתלמויות

בשנת תשע"ה היו שתי השתלמויות לחובכי הלשון – האחת בירושלים (בהיקף של 18 שעות) והשנייה בתל-אביב (בהיקף של 16 שעות), שלושה ימי השתלמות לעורכי דין במשרד פרטי בתל-אביב וכיחידה לגילוי רכוש וניהולו במשרד המשפטים (3 שעות כל אחד), השתלמות לעורכי דין במכון ההשתלמויות של לשכת עורכי הדין בתל-אביב (בהיקף של 40 שעות), השתלמות לרשמים ברשות האכיפה והגבייה (בהיקף של 3 שעות) ויום עיון למורים לעברית כשפה שנייה.

בשנת תשע"ו היו שלוש השתלמויות לעובדי משרד התקשורת בירושלים ובתל-אביב (בהיקף של 40 שעות כל אחת), שלושה ימי השתלמות לחובכי הלשון (בהיקף של 6 שעות כל אחת), השתלמות למשפטנים במחוז ירושלים של לשכת עורכי הדין (40 שעות), השתלמות לסטודנטים במרכז הבינתחומי בהרצלייה (2 שעות), השתלמות לעובדי פורום קהלת (8 שעות), השתלמות לעורכי לשון במט"ח (4 שעות) ויום עיון למורים לעברית כשפה שנייה.

בשנת תשע"ז היו השתלמות למשפטנים (40 שעות), שני ימי עיון לעוזרים משפטיים, השתלמות לחובכי הלשון (6 שעות), השתלמות לעובדי המשרד לביטחון הפנים (40 שעות), השתלמות לעורכי דין שרכשו את השכלתם בעברית (40 שעות), השתלמות לעובדי המחלקה המשפטית ברשות מקרקעי ישראל (40 שעות), השתלמות למשפטנים יחידים (40 שעות).

בשנת תשע"ח היו השתלמות לעובדי המחלקה המשפטית במשרד האנרגיה (40 שעות), השתלמות לעובדי המחלקה המשפטית של בנק ישראל (40 שעות), השתלמות למשפטנים יחידים (40 שעות), השתלמות למשפטנים במשרד פרטי בתל-אביב (40 שעות), שתי השתלמויות לעובדי משרד החקלאות (כל אחת בהיקף של 40 שעות), יום עיון לאנשי היחידה להנחלת הלשון, ערב עיון למתרגמים ויום עיון למורים לעברית כשפה שנייה.

ב. ביקורים באקדמיה

בשנת תשע"ה ביקרו באקדמיה קבוצת משתלמי קורס עריכה ממכון סאלד, ארבע כיתות אולפן, כיתת תלמידי בית ספר יסודי, ארבע כיתות של תלמידי תיכון מירושלים ומבית שמש, קבוצת משתלמים של יד יצחק בן-צבי, שתי קבוצות של סטודנטים ללשון מאוניברסיטת תל-אביב וממכללת קיי וכן שש קבוצות של מבקרים יחידים במסגרת ביקורי משפחות בחופשת חנוכה ובחופשת הקיץ.

בשנת תשע"ו ביקרו באקדמיה שלושה עשרה כיתות של תלמידי גן ובית ספר יסודי מירושלים, שתי כיתות של תלמידי חטיבת הביניים מנתניה ומחבל אשכול,

שלוש-עשרה כיתות של תלמידי תיכון מירושלים, מכפר סבא, מרמת גן ומבית שמש, קבוצת משתלמי יד יצחק בן-צבי, קבוצת סטודנטים ממכללת אפרתה, שלוש קבוצות סטודנטים מאוניברסיטת בן-גוריון, ממכללת לוינסקי וממכללת בית ברל, קבוצת עובדי מדור ההוצאה לאור של ה"מ"ס, קבוצת מנהלים ומחנכים שהיו אורחי ההסתדרות הציונית, קבוצת מדריכי המועצה הלאומית לשימור אתרים וקבוצת מש"קיות חינוך בצה"ל, וכן התקיימו שישה סיורים למבקרים יחידים במסגרת ביקורי משפחות בחופשת חנוכה ובחופשת הקיץ.

בשנת תשע"ז ביקרו באקדמיה קבוצת דיירי 'בית בלב' ותלמידי כיתה ו' מבית הספר דוגמא (במסגרת מיזם למפגשים בין-דוריים), שתי כיתות תלמידי חטיבת ביניים מנתניה ומרמת-גן, שתי כיתות תלמידי תיכון מטבריה ומפתח-תקווה, שתי קבוצות מורים מאמריקה הלטינית ומהמחלקה להנחלת הלשון במשרד החינוך, שלוש קבוצות של סטודנטיות ממכללת תלפיות, ממכללת אחוה וממכללת גורדון, כיתת אולפן וקבוצת טיילים מבוגרים.

בשנת תשע"ח ביקרו באקדמיה שבע כיתות תלמידים ממודיעין (בני נוער בסיכון), מיוטבתה, מראשון לציון, מנתניה ומכרמיאל, קבוצת מורים מאמריקה הלטינית, חמש קבוצות סטודנטים מבית ברל, מאוניברסיטת בן-גוריון, ממכללת אורות, ממכללת קיי וממכללת אוהלו, וכן התקיימו ארבעה סיורים למבקרים יחידים במסגרת ביקורי משפחות בחופשת הקיץ.

ג. ימי עיון מחוץ לאקדמיה

תשע"ה – יום עיון בשיתוף מכללת בית ברל

ד. הרצאות באקדמיה ומחוצה לה

עובדי האקדמיה נשאו הרצאות בהזדמנויות ובמקומות שונים:
 תשע"ה – כינוס מאורות בבית נוער שוחר מדע בקריית האוניברסיטה העברית; הרצאה בכינוס המתרגמים; הכינוס המקוון להוראת הלשון העברית כשפה שנייה; כינוס שפה וחברה במכללת סמינר הקיבוצים; הרצאה בהשתלמות למשפטנים בתל-אביב
 תשע"ו – כינוס על לשון המשפט באוניברסיטת חיפה, ישיבת ועדת חוקה חוק ומשפט ככנסת על לשון המשפט
 תשע"ז – יום העברית באקדמיה, כינוס הספרנים
 תשע"ח – הרצאה לפני משפטנים (הדין המשמעתי), סדרת הרצאות בוועדת החינוך של הכנסת

ה. פעילויות אחרות

תשע"ה – ערב תרבות לכבוד צאת ספרו של הרב סבתו "בְּשִׁפְרֵי רֵבִיּוֹן"; רב-שיח של מילונאים במסגרת השתלמות במילונאות לאנשי ויקימילון וערב עיון לזכרו של אברהם אבן-שושן

תשע"ו – ריאיון בסרט של משרד החוץ בביקור בחדר בן־יהודה
תשע"ח – ערב עיון על העברית בחברה הערבית

ו. המרצים

את ההרצאות בעת הביקורים באקדמיה, בימי העיון ובהשתלמויות (סעיפים א–ד) נשאו חברי האקדמיה ועובדיה. חברי האקדמיה: חיים כהן, אפרים חזן, מרדכי מישור, חיים סבתו, גיל הראבן, יוסף עופר, סיריל אסלנוב
עובדי האקדמיה: רחל סליג, אורלי אלבק, צופיה שקלים, גבריאל בירנבאום, ברק דן, דורית קדרי, רונית גדיש, דורון רובינשטיין, תמר קציר, קרן דובנוב, אריאל שוה, רות אלמגור־רמון, אורי מלמד, דורון יעקב, יעקב עציון
אורחים: שרה פרידלנד בן־ארזה, יעקב שויקה, יהודה מלצר, יסמין בכריה, עלי ותד, רמה מנור, עלי סלאלחה, שלמה אלון, אורי שחמון.

5. האקדמיה במרשתת

אתר הבית

בשנת תשע"ה נמשכה העברת אתר הבית ממסדת שרפוינט למסדת ווֹרְדֶפֶרס (בביצוע מדור המחשוב).

בתוך כך בשנים תשע"ד–תשע"ה נכתב אפיון לשדרוג אתר הבית, בדגש על החיפוש הממופתח, ונעשתה עבודה מתמשכת עם מעצבת האתר לריענון העיצוב. בתמוז תשע"ה נחתם הסכם עם חברת תוכנה לביצוע השדרוג בחיפוש ובעיצוב אך החברה לא עמדה בהתחייבויותיה. בסופו של דבר נעשה שינוי חלקי בלבד באתר, ודף הבית נותר במצב זמני ללא עיצוב של ממש מאמצע תשע"ו.

בתחילת תשע"ז נקבעו האסטרטגיה והיעדים העדכניים של האקדמיה במרשתת, ולאורם אופייין ועוצב אתר הבית מחדש – בעזרת חברה המתמחה בממשק המשתמש. בעיקר הוחלט להבחין בין קהל היעד המקצועי-המדעי ובין הציבור הרחב, לכוון לגולשים בשנות העשרים והשלושים לחייהם, ולשים דגש על השימושיות מטלפונים חכמים. גם הפעם הושקעה מחשבה מיוחדת בתכנון מערכת חיפוש חדשה ושכלול המפתוח. האתר נמסר לפיתוח במדור המחשוב באמצע תשע"ז ועלה לאוויר בעיצובו החדש בטבת תשע"ח (דצמבר 2017).

פיתוח החיפוש החדש המאחד מידע ממופתח ממקורות שונים – מרכז מידע מקוון למילה העברית – נמשך עוד כשנה, במקביל להמשך הפיתוח של מאגרי המידע החדשים לציבור (מילון ההווה ולוחות הנטייה). מהלך הפיתוח לווה בחשיבה, אפיון, תיאום וכדיקות בשיתוף המזכירות המדעית ומדור המחשוב. [הערת עורך: החיפוש החדש עלה לאוויר בטבת תשע"ט (דצמבר 2018)].

מיזמי תוכן מיוחדים באתר

יוזמות תוכן: "מטבעות לשון" (בתשע"ו), שמות ומשמעויות (מתשע"ז ואילך). יוזמות תוכן בשיתוף הציבור: "השורה האהובה" (תשע"ח), "שפה שאנשים אוהבים" (מסוף תשע"ח).

הועלו לאתר סריקות זיכרונות האקדמיה (תשע"ו) וסריקות של כל פעילות ועד הלשון שפורסמה ב'לשונונו' משנת תרפ"ט עד הקמת האקדמיה (ראשית תשע"ח).

נתוני גלישה באתר הבית

בשנים תשע"ה–תשע"ח נמשכה העלייה בגלישת הציבור באתר בעשרות אחוזים מדי שנה, ובשנת תשע"ח נרשמו כ-235,000 כניסות לאתר בכל חודש בממוצע. החל בשנת תשע"ה בולטת ההשפעה של מיזמי יום העברית על נתוני הגלישה באתר בחודש טבת.

אתרי לוויין

המעבר למסדת החדשה הקל על יצירת אתרים חדשים: לצד האתר הראשי הוקם בתשע"ה "אתר המבקרים" (בהמשך "מרכז למידה ותרבות") ובו תכנים קיימים לצד חדשים: מידע על ביקורים והשתלמויות באקדמיה, תכנים לבתי הספר, חידונים ומצגות וגם מידע היסטורי וארכיוני. בקיץ תשע"ז הוחלט לסגור את האתר, ותכניו הוטמעו באתר הראשי. קטלוג ההוצאה לאור באתר הבית הועבר לאתר "חנות הספרים" במרחשוון תשע"ז. האתר מאפשר רכישה מקוונת והוא הועשר בתוכן נוסף.

אתר המונחים

בתקופת הדוח נמשך ליווי הפיתוח של אתר המונחים החדש. כן נסרקו כל מילוני המונחים של האקדמיה להצגה עתידית באתר (המילונים הישנים נסרקו ידנית).

הרשתות החברתיות

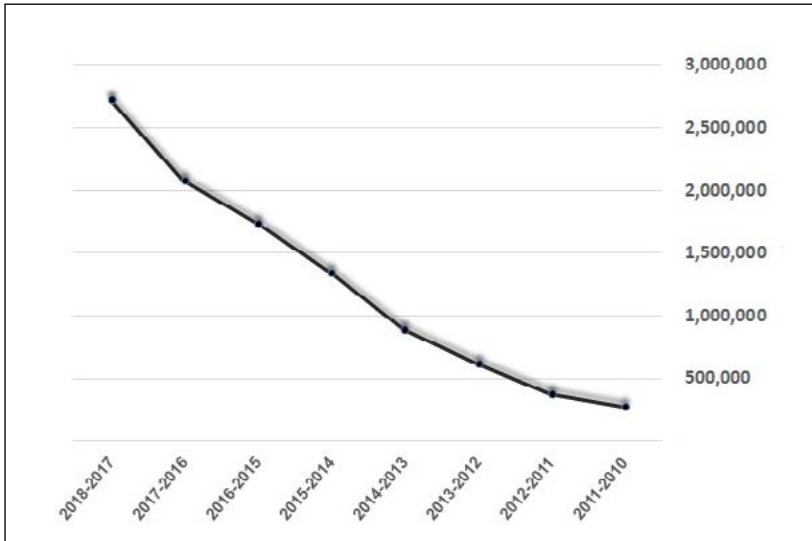
מסוף שנת תשע"ה הפעלת דף פייסבוק של האקדמיה נכללת בעבודת עורך התוכן של האתר, ומאיירים אותו סטודנטים תלמידי בצלאל. קהל אוהדי האקדמיה בפייסבוק גדל מכ-47,000 באמצע תשע"ו לכ-67,000 באמצע תשע"ז, התקרבו ל-100,000 בתחילת תשע"ח והגיע לכ-164,000 בסופה – מספר אוהדים מרשים בהשוואה למוסדות מקבילים. בתשע"ח נחשפו לפרסומי האקדמיה בפייסבוק כ-800,000 אנשים שונים בממוצע מדי חודש. בתקופת הדו"ח התפרסמו מדי שבוע 5–9 רשומות. חשבון טוויטר של האקדמיה נפתח בראשית תשע"ב. מספר העוקבים אחריו הגיע לכ-1,300 באמצע תשע"ו, ולכ-3,400 בסוף תשע"ז. בשנת תשע"ח חלה עלייה גדולה בפרסומי האקדמיה בטוויטר, והם הותאמו לקהל המשתמשים ברשת החברתית הזאת – בעיקר אנשי תקשורת ופוליטיקאים. כתוצאה מכך שולש הקהל בתוך שנה, ובסוף תשע"ח כבר עקבו אחרי חשבון האקדמיה בטוויטר כ-11,000 מתעניינים. חשבון האקדמיה באינסטגרם נפתח לקראת יום העברית תשע"ז, ולמן אמצע תשע"ח הופנו מאמצים לפרסום שוטף ברשת החברתית הזאת ולהתאמה לקהל המשתמשים – צעירים ונוער. בסוף תשע"ח פרסמו שבעה-שמונה פרסומים מדי שבוע ומספר העוקבים צמח בתוך חצי שנה מכמה מאות לכ-9,000 (תשרי תשע"ט) והלאה בגידול מעריכי לכ-60,000 באמצע תשע"ט – נתון יוצא דופן למוסד מסוג האקדמיה. הנוכחות המוצלחת בפייסבוק ובטוויטר משכה את תשומת לב כלי התקשורת והשפיעה לטובה על מעמד האקדמיה בציבור. ההצלחה באינסטגרם היא ראשיתו של קשר ישיר בין האקדמיה לכני נוער.

איגרת המידע

בשנת תשע"ח הוגבר המאמץ לצירוף מתעניינים לרשימת התפוצה של האקדמיה, נעשו שיפורים חזותיים באיגרת המידע, והיא הפכה מחודשית לדו-שבועית. השימוש במסדת וורדפרס לתפעול רשימת התפוצה שיפר את אפשרויות הטיוב והמעקב.

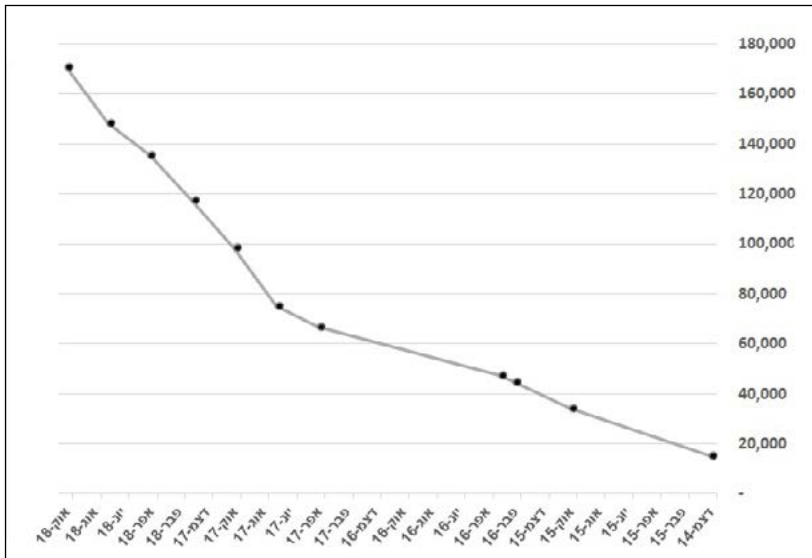
בסך הכול בתקופת הרוח הוכפל מספר הרשומים לאיגרת, ובסוף תשע"ח היה מספרם 24,000 (לאחר טיוב הרשימה ומחיקת עוקבים לא פעילים). על פי נתונים השוואתיים, מדדי המעורבות באיגרת מצוינים: 35%–40 אחוזי פתיחה של כל איגרת, ו-6%–7 לחיצות על קישורים.

כניסות שנתיות לאתר*

* השנה בטבלה זו ניתנת מאוגוסט עד יולי.

כניסות לפייסבוק

6. ייעוץ הלשון ברשות השידור ובתאגיד השידור הישראלי

רשות השידור

עד לסגירת רשות השידור פעלו יועצות הלשון במסגרתו: האזינו לשידורים בקול ישראל לרשתותיו והעירו לשדרים, לעורכים ולמפיקים, ערכו קדימונים, ונתנו ייעוץ הקודם לשידור לפי צורך ודרישה. הוכנו והופצו לכל השדרים דפי לשון ובהם מידע על ענייני לשון ותקן לשוני, נערכו הדרכות קבוצתיות לשדרים והדרכות אישיות במידת הצורך. נערכה ושודרה הפינה רגע של עברית בהשתתפות אורחים. כמו כן יועצות הלשון היו מופקדות על עריכת פרסומות ותשדירי שירות.

תאגיד השידור הישראלי

במאי 2017 נסגרה רשות השידור, ותאגיד השידור הישראלי החל את שידוריו ברדיו, בטלוויזיה ובמרשתת (דיגיטל). האקדמיה התקשרה בהסכם חדש עם תאגיד השידור מתוך רצון הדדי להמשיך את שיתוף הפעולה בינה ובין גוף השידור הציבורי המרכזי בישראל. יועצות הלשון של רשות השידור ושל הטלוויזיה הישראלית החלו לעבוד בתאגיד השידור ולבנות את מערך ייעוץ הלשון לפי הצרכים החדשים של התאגיד, ובייחוד בחטיבת החדשות הכוללת שידורי טלוויזיה ורדיו. הן הביאו איתן את מורשת ייעוץ הלשון שאפיינה את רשות השידור במתן ייעוץ מקצועי לכתבים, לעורכים, לשדרים ולכל אנשי השידור.

תיאום וקשר עם רשתות השידור האחרות

נמשך תיאום מדיניות הלשון עם יועצי הלשון ברשתות השידור האחרות – גלי צה"ל, תחנות הרדיו האזוריות וערוצי הטלוויזיה. היו כמה התכנסויות של פורום הלשון בהשתתפות כל היועצים ברשתות ובערוצים בהנחיית יועצות הלשון מטעם האקדמיה.

7. מדור המחשוב

שנים אלו אופיינו בקידום האקדמיה אל העתיד הדיגיטלי – כשימת דגש על שמירת הקשר עם הציבור ובהנגשת המאגרים, הידע והמידע האצורים באקדמיה לקהל הרחב על ידי הקמת אתרים מודרניים, נגישים ונוחים לשימוש.

א. תשתיות

הוטמעו תהליכי הבטחת איכות לצורך שיפור התוכנות שמפותחות במדור המחשוב. מתחילת תשע"ה החל השימוש במערכת לניהול קוד וגרסאות בשילוב מערכת לניהול תקלות. בתהליך העבודה שולבה מערכת לאינטגרציה רציפה של סביבת הפיתוח כדי לאפשר בדיקות אוטומטיות וידיניות יעילות יותר על ידי נציגי המדורים המדעיים. במהלך התקופה הוחלפו ושודרגו תחנות העבודה של כלל העובדים – לצמצום מספר התקלות ולשיפור נוחות העבודה של העובדים.

ב. אתר הבית והשירות לקהל הרחב

הסתיים המעבר למסדת "וורדרפס": הועברו למסדת החדשה כל מדורי האתר והוקמו תחומים חדשים באתר (תשע"ה), נבנה מחדש הדף "איך אומרים בעברית" – הדף הנצפה ביותר באתר (תשע"ח). באמצעות המסדת החדשה הוטמעה מערכת חדשה למשלוח איגרת מידע לקהל המנויים (מרחשוון תשע"ה) והוקמה חנות ספרים מקוונת וחדשה עם אפשרות שלום באתר עצמו (עלתה במרחשוון תשע"ז). הוכנסה לשימוש מערכת הרשמה ממוחשבת לאירועים והשתלמויות (תשרי תשע"ה). באמצע תשע"ז התקבלו במדור המחשוב אפיון ועיצוב חדשים לאתר הבית. האפיון החדש דרש פיתוח של מנגנון חיפוש מורכב המציג תוצאות ממגוון מאגרי המידע של האקדמיה, והעבודה עליו נמשכה במהלך תשע"ח באמצעות מנוע החיפוש "אלסטיקסרץ" (Elasticsearch). במקביל פותח העיצוב החדש, שנועד להבליט את הנושאים המעניינים את הקהל הרחב ולשפר את הנגישות לאתר, בפרט ממכשירים ניידים, והוא עלה לאוויר בטבת תשע"ח.

ג. המזכירות המדעית

לאור ריבוי הפניות המגיעות לפתחה של המזכירות המדעית נבחרה מערכת ניהול פניות חיצונית Freshdesk, ולאחר בדיקות והתאמות נחוצות החל השימוש בה בשבט תשע"ז (ינואר 2017). מדובר במערכת ייעודית למתן שירות לקוחות, המאפשרת עבודה יעילה ומהירה יותר של עובדי המזכירות המדעית וקשר ישיר ונוח יותר עם הפונים.

פותח אתר חדש עבור "מונחי האקדמיה ללשון העברית" עם מערכת עדכון לעובדי המזכירות המדעית. האתר החדש נגיש למכשירים ניידים, מאפשר חיפושים מהירים ונוחים יותר ומציג מידע ממוקד יותר מקודמו. מערכת העדכון מאפשרת לעובדים הזנה מדויקת של מונחי האקדמיה. האתר החדש הועמד לרשות המזכירות המדעית במרחשוון תשע"ח (אוקטובר 2017) ועלה לאוויר בטבת תשע"ח (ינואר 2018). מילון ההווה עבר דיגיטציה, עיבוד והסבה לתסדיר ממוחשב לצורך עדכנו ופרסומו בעתיד באתר האקדמיה. במרחשוון תשע"ו החל פיתוח תוכנות לבנייה והגהה של לוחות נטיית הפועל ונטיית השם. לוחות נטיית הפועל פורסמו במרשתת בשנת תשע"ט; לוחות נטיית השם יפורסמו בעתיד.

ד. המילון ההיסטורי

נמשך פיתוח אתר "מאגרים" המשמש את עובדי האקדמיה בכלל ואת עובדי המילון ההיסטורי בפרט. האתר פתוח לציבור הרחב. נעשו מאות שיפורים ותיקונים באתר, העיקריים שבהם הם שיפור מהירות האתר באופן ניכר; הוספת קישורים לתצלומי כתבי יד; הצגת הסברים לסימני ההתקנה עבור כל מילה; אפשרות להצגת הטקסטים ללא סימני התקנה באופן "חכם" בהתאם למשמעות המקובלת של סימני ההתקנה; אפשרות להעתקת קישורים אל תוך אתר מאגרים לצורך שמירה ושיתוף ואפשרות לקישור מאתרים אחרים, כמו גוגל. כן פותחו תוכנות ומערכות חדשות לשימוש עובדי המילון ההיסטורי, ובהן מערכת ניהול חיבורים, מערכת ניהול משתמשים והרשאות ותוכנת ספר ההוראות הפרטיות לרישום הערך. חלק בלתי נפרד מן המשימות של עובדי המדור הוא היענות לבקשות שוטפות לשליפת חתכים ולביצוע תיקונים גורפים במאגר.

ה. שירותי מחשוב לעובדים

בטבת תשע"ו נרכשה תוכנה ייעודית של חברת IDEA לניהול קטלוג הספרייה והארכיון. התוכנה מאפשרת גישה נוחה יותר אל קטלוג הספרייה עבור העובדים, ולראשונה מאפשרת לעובדי האקדמיה לגשת למידע בארכיון. במהלך תשע"ז נרכשו מערכת שכר ונוכחות של חברת מל"מ. המערכת מציגה לעובדים בדוח ממוחשב את נתוני הנוכחות שלהם ללא צורך להמתין להפקתם על ידי מדור השכר.

8. מדור ההוצאה לאור ופרסומי האקדמיה

בשנים תשע"ה–תשע"ח יצאו לאור בהוצאת האקדמיה ללשון העברית הפרסומים האלה:

א. פרסומים קבועים

- לשוננו: כרכים עו, חוברת ד – פ, חוברת ג, תשע"ד–תשע"ח
- העברית: כרכים סב, חוברת ג–ד – סה, א–ב, תשע"ד–תשע"ח
- אקדם: גיליונות 52–62, תשע"ה–תשע"ח; למד לשונך – דפים 105–126 (כלולים באקדם)
- זיכרונות האקדמיה: כרך נד–נו (לשנים תשס"ז–תש"ע); כרך נה–סא (לשנים תשע"א–תשע"ד)

ב. סדרות

בסדרה "אסופות ומבואות בלשון"

- כרך יז: התגבשות אוצר המילים המוקדם: עבודת שדה, מרדכי מישור, תשע"ה
- כרך יח: העברית בתקופת המנדט, יעל רשף, תשע"ו
- כרך יט: תורת ההגה של לשון חכמים (מסד נתונים), שמעון שרביט, תשע"ו
- כרך כ: מן היישוב ומן היער: עיונים בלשון הרומן "בישוב של יער" מאת חיים הזז, ברכה דלמצקי-פישלר (בהשתתפות יחיאל קארה), תשע"ח
- כרך כא: הארמית הבבלית ומסורת הטקסט של התלמוד הבבלי, אליקים ח' וייסברג, תשע"ח

בסדרה "מקורות ומחקרים"

- כרך יד: עברית יהודאית: לשון התעודות העבריות ממדבר יהודה בין המרד הגדול למרד בר כוכבא, אורי מור, תשע"ו
- כרך טו: ענייני התחביר שבכתאב אלתנקה (ספר הדקדוק) לר' יונה אבן ג'נאח (בעריכת אהרן ממון), דוד טנא, תשע"ו
- כרך טז: דקדוק העברית של תעתיקי אוריגנס, אלכסיי (אליהו) יודיצקי, תשע"ז

ג. פרסומים אחרים

- תורת הצורות של לשון המשנה: פרקי מבוא ותצורת שם העצם, 2 כרכים, משה בר-אשר (בשיתוף מוסד ביאליק), תשע"ה

- דיוואן שמואל הנגיד – קודקס הגניזה (סדרת מקורות לחקר תרבות ישראל, יז), יהונתן ורדי ומיכאל רנד (בשיתוף קרן רוזן), תשע"ה
- מילון למונחי סוציולוגיה (הדפסה פנימית), תשע"ו
- המשנה לפי כתב יד קאופמן: זרעים–מועד, תשע"ז
- כללי הכתיב הפיסוק והתעתיק, בעריכת המזכירות המדעית, תשע"ח
- החלטות האקדמיה בדקדוק, מהדורה מתוקנת, בעריכת המזכירות המדעית, תשע"ח

ד. הדפסות חוזרות

- החלטות האקדמיה בדקדוק (מהדורה שלישית), בעריכת המזכירות המדעית (תשע"ד), תשע"ה, תשע"ו
- העברית בראי הסמנטיקה (אסופות ומבואות בלשון, ה), גד בן-עמי צרפתי, תשע"ו
- כללי הפיסוק והכתיב חסר הניקוד, בעריכת המזכירות המדעית, תשע"ו
- תחביר לשון המשנה (מקורות ומחקרים, ד), משה אור, תשע"ז
- תלמוד ירושלמי, הדפסה שלישית עם קונטרס תיקונים מעודכן, תשע"ז
- כללי הכתיב הפיסוק והתעתיק, בעריכת המזכירות המדעית, הדפסה שנייה ושלישית, תשע"ח

ה. עבודות לגורמי חוץ

- ספר ייל, כרך 3: Studies in the Culture of North African Jewry; כרך 4: עיונים בתרבותם של יהודי צפון-אפריקה: כתבים מוהדרים ומוערים, בעריכת משה בר-אשר וסטיבן פראד, הוצאת ייל והאוניברסיטה העברית בירושלים, תשע"ה
- מסורות, כרך יח, הוצאת האוניברסיטה העברית, תשע"ו
- ספר ייל, כרך 5: חקרי מערב: עיונים בלשונות ובמסורות, באורחות חיים ובתעודות של יהודי המגרב, משה בר-אשר, הוצאת ייל והאוניברסיטה העברית בירושלים, תשע"ז
- ספר ייל, כרך 6: Studies in Mishnaic Hebrew and Related Fields, בעריכת אהרן קולר ואליצור בר-אשר סיגל, הוצאת ייל והאוניברסיטה העברית בירושלים, תשע"ח
- מגילות, כרך יג, הוצאת אוניברסיטת חיפה, מוסד ביאליק והאוניברסיטה העברית בירושלים, תשע"ח
- מבראשית לדברי הימים: פרקים בהיסטוריה הלשונית של העברית המקראית, אבי הורביץ, הוצאת מוסד ביאליק, תשע"ח

ו. שונות

- הקונגרס למדעי היהדות: עלון פרסומת למשנה; קטלוג רשימת הספרים, תשע"ז
- הפקת חוברות בעברית, אנגלית וצרפתית על האקדמיה, המנווה והמוזאון לאגודת הידידים ולתורמים אפשריים

- עיצוב, תיאום והפקת מודעות (בעיתונים "הארץ", "גלובס"), הזמנות וכרזות לאירועים השונים באקדמיה
- עיצובים שונים לאגודת הידידים: כרזות, עלון, עיתון וברכות לחגים
- הכנת תעודות למקבלי פרסים ועמיתי כבוד, וכן תעודות גמר למסיימי ההשתלמויות באקדמיה

ז. דיגיטציה

- אתר JSTOR: זהו אתר המציג גרסאות אלקטרוניות של כתבי עת מדעיים וספרים רבים. במרחשוון תשע"ו הועלו סריקות של כל חוברות "לשוננו" לאתר JSTOR מראשית הופעתן, ומאז הן מתעדכנות בכל שנה, מלבד שלוש שנות הפרסום האחרונות. אפשר לחפש בקבצים הן באנגלית הן בעברית. בהתאם להסכם JSTOR משלמת לאקדמיה מדי שנה את חלקה על פי הכנסות הארגון ממנויים המשתמשים בחוברות ובתוספת תשלום שנתי קבוע.
- מאלול תשע"ח נוספה למנויים האפשרות לקנות דרך JSTOR חוברות או מאמרים בודדים של "לשוננו".
- אתר כותר: אתר "כותר" הוא ספרייה מקוונת לספרי עיון שמפעיל מט"ח. מתשע"ו האקדמיה מציעה את הכותרים שלה למנויים דרך האתר. עד סוף תשע"ח הועלו לאתר תשעה כותרים. בכל שנה האקדמיה מקבלת תשלום לפי מספר העיונים בספרים.

9. הספרייה והארכיון

תוכנת ניהול לספרייה ולארכיון

בתום בדיקות מעמיקות שנערכו בתשע"ה נרכשה בתחילת תשע"ו תוכנה חדישה של חברת "אידאה" (IDEA) לקטלוג הספרייה והארכיון. במהלך השנה אופיינו מסדי הנתונים, ושני המאגרים הועברו לתוכנה החדשה: קטלוג הארכיון הוסב מטבלאות אקסס שלתוכן הוא נקלט לראשונה (תשס"ט), וקטלוג הספרייה הוסב ממסדת שרפוינט. ההסבות כללו טיוב נתונים נרחב, במיוחד של קטלוג הספרייה שמחזיק כ-17,000 פריטים שקוטלגו על פני עשרות שנים (חלקם לחדרים שאינם קיימים עוד).

הספרייה

1. נערך מבצע לסידור מחדש של ספרים וכתבי עת שהועברו בעבר למקלט האקדמיה. במסגרת זו קוטלגו ספרים נחוצים והועברו למקומותיהם באקדמיה, נשלחו לאחסון מרוחק ספרים בכמאה ארגזים, וספרים וכתבי עת אחרים הוצאו.
2. קוטלגו וסודרו ספרים חדשים מן הארץ ומחו"ל שהוזמנו לפי צורכי העובדים וספרים שתרמו אנשים פרטיים או ספרים מעיזבונות, כמו עיזבונות של מרדכי גלצר. ניתנה עזרה באיתור ספרים במדפי האקדמיה ובהזמנת ספרים מן הספרייה הלאומית. תוכנת הקטלוג המשמשת את הספרנית עומדת גם לרשות עובדי האקדמיה האחרים.
3. תוקנו ספרים שנקרעו וכלו.

ארכיון האקדמיה

ארכיון האקדמיה כולל יותר מ-50,000 פריטים. קטלוגם האלקטרוני החל באמצע תשע"ו, ועד סוף תשע"ח קוטלגו כעשרים אלף מהפריטים בתוכנת הקטלוג "אידאה", שבה אפשרויות חיפוש נרחבות. כמו כן נמשך קטלוג קטעי העיתונות בנושא הלשון העברית שהתפרסמו למן שנות הארבעים של המאה העשרים. החיפוש בקטלוג הממוחשב אפשרי בעמדות המחשב בבנייני האקדמיה, ובשל אילוצים טכניים הקטלוג טרם נפתח לציבור הרחב.

בארכיון נקלטו וקוטלגו גם עיזבונות של אנשי לשון חשובים ביוזמת האקדמיה ובשיתוף פעולה עם משפחותיהם: עיזבונותיהם של זאב בן-חיים, שלמה מורג (תחילת הקליטה), ראובן סיוון. עיזבונות של אברהם אבן-שושן (כולל כרססת המילון) קוטלג אף הוא. כן נקלט הארכיון האישי של בוריס גפונוב, פעיל עברית בכרית המועצות ומתרגם נודע וחבר כבוד של האקדמיה.

נשמרו בצורה ממוחשבת ראיונות עם ותיקי הארץ על מצב העברית בארץ לפני עשרות שנים (מיזם "במו פיהם").

במו פיהם

במסגרת המיזם הזה נערכים ראיונות מצולמים עם אנשים שנולדו לפני קום המדינה. בריאיון הם מספרים על חייהם ועל הקשר שלהם לעברית בהיבטים שונים: הדיבור העברי בימי טרום-המדינה; בתי הספר שלמדו או לימדו בהם; מחקר העברית והשפות השמיות בארץ וכו"ל – הכול לפי המרואיין. ההקלטות החלו בשנת תשע"ג, ועד סוף תשע"ח הוקלטו יובל אבן-שושן, עוזי אורנג, יהושע בלאו, משה ברנר, אסתר גולדנברג, אברהם טל, יוסף עזרא והרסה קנטור. המראיין הוא גבריאל בירנבאום. בריאיון של יהושע בלאו השתתף סיני תוראן.

המרכז לחקר מסורות קהילות ישראל

בשנת תשע"ח החלה האקדמיה לקלוט את אחד האוספים הגדולים והחשובים בתחום מחקר הלשון – אוסף המרכז לחקר מסורות קהילות ישראל מיסודו של פרופ' שלמה מורג באוניברסיטה העברית. מאז כינונו של המרכז בשנת תשי"ז הוא פעל באוניברסיטה העברית, ועתה מסרה האוניברסיטה את האוסף לאקדמיה. באוסף אלפי הקלטות נדירות המשמרות את מסורות הלשון שהועברו בעל פה בעדות ישראל. הן כוללות קריאות בחיבורי היסוד של התרבות היהודית: מקרא, משנה, תלמוד בבלי, תפילות, הגדה של פסח וספר הזוהר, ויש בהן גם ראיונות עם מסרנים על מורשתם התרבותית. סלילי השמע המחזיקים את ההקלטות הועברו מן האוניברסיטה ואוחסנו באקדמיה בתנאים הולמים. הוכשר מקום לקליטת האוסף במקלט הקטן שבבניין ב (סלילי ההקלטות הגיעו בתחילת תשע"ט).

החלה העבודה על הקמת אתר מיוחד שיאפשר לכל דורש לשמוע את ההקלטות. כשליש מן ההקלטות הומר לתבנית ספרתית (פורמט דיגיטלי), והכוונה לספרת את כל ההקלטות שבסלילי השמע. הקבצים הספרתיים הם התשתית לאתר האוסף. באתר יוצגו כל ההקלטות, ואפשר יהיה לחפש בו את כל ההקלטות לפי המסרן, ארץ המוצא שלו או תוכן ההקלטה.

בשנים תשע"ז עד תשע"ט אירחה האקדמיה באולם המקלט את מתכנתי מיזם "ספריא".

10. סקירה על קידום הקמת מנה האקדמיה ללשון העברית

למן החלטת הממשלה מחודש כסלו תשע"ג (נובמבר 2012) על קידום הקמת משכן ללשון העברית בירושלים ועד לתקופת הדוח הזה המשיכה האקדמיה לפעול ככל יכולתה לקידום הקמת המנווה בכמה ערוצים עיקריים: (א) טיפול בהקצאת המגרש המיועד להקמת המנווה; (ב) השלמת מסמכי היסוד של המנווה; (ג) הפעלת ועדת ההיגוי הבין-משרדית; (ד) תקצוב המיזם.

א. טיפול בהקצאת המגרש המיועד

פעילות האקדמיה לאיתור מגרש מתאים להקמת המנווה החלה בשלהי שנת 2012, סמוך להחלטת הממשלה הנזכרת. בינואר 2015 היה נראה שהושגה פריצת דרך: לאחר פגישה של נציגי האקדמיה עם ראש העיר מר ניר ברקת ובהשתתפות מהנדס העיר מר שלמה אשכול – הנחה ראש העיר את מהנדס העיר לסייע לאקדמיה לקדם פרוגרמה לבניין האקדמיה במגרש שהוא שצ"פ (שטח ציבורי פתוח) בקטע המזרחי של שדרות רופין. מר אשכול בירך על המיזם המתוכנן והכריז עליו "פרויקט מסלול ירוק" שיזכה לעדיפות בקידומו (סיכום דיון אצל ראש העיר מיום 25.1.2015 ואצל מהנדס העיר מיום 9.2.2015).

אף על פי כן במהלך שנת 2015 ולמורת רוחה של האקדמיה חזרו בהם ראש העיר ומהנדס העיר מכוונתם הראשונה, ומהנדס העיר הודיע כי עתה הוא מייעד להקמת המנווה את מגרש 3 בתב"ע 3905 (ששטחו כ-10,000 מ"ר), ומגרש 2 בתב"ע זו יימסר למוזאון הטבע המתוכנן (זיכרון הדברים של הישיבה הרביעית של ועדת ההיגוי מיום 2.3.2015, וכן מכתב מיום 8.10.2015).

דא עקא ששני המגרשים האלה כבר הוקצו לאוניברסיטה העברית לצורך הקמת מוזאון הטבע (החלטת מועצת מקרקעי ישראל מס' 1358 מיום 29.6.2014 לפי החלטת הממשלה מס' 96 מיום 5.5.2013). האוניברסיטה מצידה דחתה את הפניות של בכירי העירייה לוותר על שטחה לטובת האקדמיה, ומהנדס העיר מצידו התנגד לכל פשרה המסתמכת על השצ"פ או על חלק ממנו כפתרון לבעיית המגרש המיועד להקמת המנווה.

רק מקץ שלוש שנים ויותר, באוגוסט 2018 ובשלהי כהונתו, הכריע ראש העיר בשאלת המגרש והחליט לייעד להקמת המנווה שטח של כשישה דונמים בלבד בין שדרות רופין ובין רחוב סטפן ויז. על פי החלטה זו תקצה העירייה לאקדמיה כשלושה דונמים (לאחר שינוי הייעוד של השטח משצ"פ לשטח למוסדות ציבור), וכשלושה דונמים נוספים, שהוקצו להקמת מוזאון הטבע, יועברו לאקדמיה לטובת הקמת המנווה. ההחלטה התקבלה לאחר שהושגה הסכמה בין הגופים הנוגעים בדבר – עיריית ירושלים, הרשות לפיתוח ירושלים, המשרד לענייני ירושלים, האוניברסיטה העברית, נציגי מוזאון המדע והאקדמיה ללשון העברית. ראש העיר גם קבע כי העירייה והרשות לפיתוח ירושלים

יקדמו עבור האקדמיה הכנה של תב"ע חדשה שתכלול, בין השאר, הגדלה של אחוזי הבנייה (מכתב ראש העיר לנשיא האקדמיה מיום 2.10.2018). העיכוב הממושך בפתרון בעיית המגרש עצר כמעט לחלוטין את הפעילות לקידום המיזם, ורק משהתקבלה החלטת ראש העיר היה אפשר לחדשה. ואכן בנובמבר 2018 התקשרה האקדמיה עם הרשות לפיתוח ירושלים לצורך הכנת תב"ע חדשה וליווי ההליך עד לאישור התב"ע במוסדות המוסמכים.

ב. מוזאון העברית: מסמך היסוד

מוזאון העברית יהיה מוזאון ראשון מסוגו. הוא יציג בפעם הראשונה תמונה חזותית, צלילית וחוויתית של העברית על מגוון תחומיה ותקופותיה. המוזאון עתיד להיות זרוע מרכזית במנווה. ההחלטה על הקמתו היא ביטוי עז לכוונת האקדמיה להגשים את שליחותה המדעית והתרבותית במלוא היקפה ולהציג לציבור הרחב את עושרה ויופייה של העברית ולחזק מעמדה כלשון החיים והתרבות במדינת ישראל. המנווה ככלל והמוזאון בפרט יהיו מאתריה המובילים של ירושלים ומוקדי משיכה למבקרים מהארץ ומחול. בראשית תשע"ו (נובמבר 2015) יצאה לאור החוברת "מסמך יסוד: עקרונות רעיוניים ומוזאליים מנחים לקראת הכנת פרוגרמה למוזאון העברית". המסמך הזה הוא אחד משלושה מסמכים מרכזיים שהכינה האקדמיה כבסיס לעבודתה בשנים הראשונות של המיזם. קדמו לו הפרוגרמה המאושרת למנווה (2014) וסקר על מוזאונים לשפות בעולם (2014, 2015).

מסמך היסוד של המוזאון מתבסס על עבודת הצוות הרעיוני-מוזאלי שפעל באקדמיה מנובמבר 2014 עד אפריל 2015. חבריו היו נציגי האקדמיה ויועצים מקצועיים מתחום המוזאולוגיה. המסמך מסכם את עבודת הצוות ומציג את תובנותיו ומסקנותיו: מגדיר את מהות המוזאון ואת מטרתו והנושאים העיקריים שיהיו בו, מתווה את הכיוון לפיתוח פרוגרמת האוצרות והעיצוב ומסרטט קווים מנחים לתפיסה האדריכלית של המבנה והמרחב הסובב אותו – לב קריית הלאום ושדרת המוזאונים בירושלים. המסמך הוצג ונדון בישיבה השנייה של ועדת הפרוגרמה למוזאון העברית ביום 18 בינואר 2016 ואחר כך בישיבה השישית של ועדת ההיגוי הבין-משרדית ביום 3 בפברואר 2016.

ג. ועדת ההיגוי הבין-משרדית

ועדת ההיגוי של המיזם הוקמה בהחלטת הממשלה הנ"ל כדי ללוות את תהליך ההקמה ולדון בחלופות למקרקעין שעליו יוקם המנווה. למן הקמתה עומד בראשה נשיא האקדמיה, וחברים בה שבעה משרדי ממשלה: משרד ראש הממשלה ומשרדי התרבות והספורט, האוצר, החינוך, התיירות, הבינוי, ירושלים ומורשת, וכן חברים בה נציגים של עיריית ירושלים, הרשות לפיתוח ירושלים, רשות מקרקעי ישראל וההסתדרות הציונית העולמית.

בשנים תשע"ה-תשע"ח התכנסה הוועדה לארבע ישיבות. הנושא המרכזי בישיבותיה היה מצב המגרש המיועד להקמת המנווה. עם הסתת המגרש המיועד מהשצ"פ

למגרש 3 הסמוך לו אך הנחות ממנו מבחינה טופוגרפית, התייצבה הוועדה לצד האקדמיה בדרישתה להבטיח את הנראות של המנווה ולמקמו עם הפנים לשרדות רופין ולמוסדות הלאומיים הסמוכים שהאקדמיה נמנית עימם. הוועדה גם ביקשה מהנציגים הבכירים של עיריית ירושלים לבחון בחינה תכנונית-אדריכלית את התאמת מגרש 3 וחלק מהשצ"פ להקמת המנווה על פי חזון המנווה והפרוגרמה שאושרה (החלטות הישיבה החמישית, 27 ביולי 2015). כאמור רק לאחר כשלוש שנים אימץ ראש העיר פתרון ברוח זו.

מועדי הישיבות – הישיבה הרביעית: י"א באדר תשע"ה (2 במארס 2015) בהשתתפות מהנדס העיר מר שלמה אשכול, האדריכל איתן קימל ויו"ר יד ושם מר אבנר שלו; הישיבה החמישית: י"א באב תשע"ה (27 ביולי 2015); הישיבה השישית: כ"ד בשבט תשע"ו (3 בפברואר 2016) בהשתתפות תמר מנור-פרידמן, מרכזת הצוות הרעיוני-מוזאלי; הישיבה השביעית: ח' בטבת תשע"ח (26 בדצמבר 2017). ישיבות הוועדה מוקלטות ומתוכננות, ונכתב להן סיכום מפורט.

חברי הוועדה – משה בראשר (יו"ר); האקדמיה ללשון העברית); גלית והבה שאשו (ראשת מנהל התרבות, משרד התרבות והספורט, משנת 2016); ירון ארגז (משרד התיירות); שרית גולדשטיין (משרד ירושלים ומורשת, מסוף 2017); עופר גרידינגר או עופר מנור (נציגי מהנדס העיר ירושלים); טלי הירש-שרמן (משרד הבינוי והשיכון, מסוף 2017); ליאורה זיידמן (משרד הבינוי, עד 2015); ענת ישראלי (רשות מקרקעי ישראל); שושי סגל או אוריה ליס (משרד החינוך, עד 2016); דודו עוזיאל (הרשות לפיתוח ירושלים, משנת 2016); עידית עמיחי (משרד התרבות והספורט, עד 2015); ראובן פינסקי (תוכנית מורשת, משרד ראש הממשלה, עד 2016); דוד פלבר (משרד החינוך, משנת 2016); נטלי רוז או לימור כהן (המשרד לירושלים והתפוצות, עד 2015). לישיבות הוועדה מוזמנים בקביעות חברי מנהלת האקדמיה, מנכ"לית האקדמיה, סגנית המנכ"לית ומנהל המיזם להקמת המנווה.

ד. ביצוע תקציב המיזם לשנים 2012–2018

בשנים הנדונות הוקפאה רוב הפעילות המתוכננת של האקדמיה לקידום המיזם בגלל המחלוקת על המגרש המיועד, והדבר משתקף בביצוע הנמוך של תקציבי המיזם. וזה פירוט הביצוע לשנים 2012–2018 (בש"ח כולל מע"מ) מתוך הדוחות הכספיים המבוקרים של האקדמיה ליום 31 בדצמבר 2018:

הכנסות

מס'	המקור	השנים 2012–2017	שנת 2018	סך הכול
1	משרד התיירות	100,000		100,000
2	משרד החינוך	200,000		200,000
3	משרד התרבות והספורט	250,000		250,000
4	משרד ראש הממשלה, תוכנית מורשת	450,000		450,000

מס'	המקור	השנים 2012–2017	שנת 2018	סך הכול
5	משרד האוצר	100,000		100,000
6	עיריית ירושלים (הרל"י)	270,852	167,363	438,215
7	ההסתדרות הציונית	400,000		400,000
8	תרומות פרטיות	5,524,090	1,500,000	7,024,090
9	תרומות שייעדה האקדמיה למנווה	500,000		500,000
10	הכנסות (הוצאות) מימון	137,975	-124,751	13,224
11	סה"כ	7,932,917	1,542,612	9,475,529

הוצאות

מס'		השנים 2012–2017	שנת 2018	סך הכול
12	ניהול המיזם	652,980	27,600	680,580
13	הכנת הפרוגרמה והטיפול להקצאת המגרש	366,252	167,363	533,615
14	הכנת הפרוגרמה למוזאון	114,207		114,207
15	ייעוץ וגיוס כספים	368,445	1,787	370,232
16	הוצאות כלליות ובנקאיות	249,864	35,941	285,805
17	הוצאות משפטיות	92,500		92,500
18	ריכוז קשרי חוץ	322,725	150,032	472,757
19	סה"כ	2,166,973	382,723	2,549,696
20	יתרה להעברה	5,765,944	1,159,889	6,925,833

ה. סיכום

האקדמיה איבדה שנים יקרות בשל המחלוקת על המגרש המיועד, והיא נאלצה להקפיא ולדחות משימות שתוכננו לשנים האבודות האלה. בשנים הקרובות האקדמיה תמשיך לפעול בנחישות לקדם את המשימות האלה: להשלים את הכנת התב"ע, לעדכן לפי הצורך את מסמכי היסוד של המנווה, לבחור את אדריכל המנווה ואת מנהל פרויקט הבינוי, להכין פרוגרמה למוזאון, להכין תוכנית עסקית למנווה וכמובן להשלים את הטיפול בהקצאת המגרש ולהמשיך את הפעילות לגיוס כספים.

תקציב האקדמיה

התקציב לשנים 2015-2018

(בש"ח, לא כולל תקציבי פיתוח)

שנת 2018	שנת 2017	שנת 2016	שנת 2015		
				הכנסות	
				א. הכנסות ציבוריות	
11,000,000	11,000,000	9,499,600	9,500,000	הקצבת משרד התרבות והספורט	1
		750,000		תוספת ממשרד התרבות	2
		1,000,000		תוספת ממשרד האוצר	3
		396,000		משרד מורשת וירושלים: תוכנית מורשת	4
11,000,000	11,000,000	11,645,600	9,500,000	סה"כ הכנסות ציבוריות	5
				ב. הכנסות עצמיות	
526,970	460,500	600,000	600,000	ייעוץ לשוני	6
132,567	114,726	86,753	74,675	מכירת ספרים ופרסומים	7
78,608	95,219	50,050	185,857	הוצאה לאור	8
619	394	330		מאגרי האקדמיה	9
142,092	162,100	102,813	85,947	השתלמויות	10
150,000	150,000	11,000	59,779	העברה מהמיזם להקמת המגווח	11
			2,870	העברה מאגודת השוחרים	12
485,741	85,000		36,000	עזבוניות ותרומות	13
	15,300	71,400	102,000	הקרן הלאומית למדע	14
21,900	572	51,075		כינוסים מדעיים	15
54,212	18,695	560		כינוסים ואירועים	16
1,592,706	1,102,506	973,981	1,147,128	סה"כ הכנסות עצמיות	17
12,592,706	12,102,506	12,619,581	10,647,128	סה"כ הכנסות	18

שנת 2018	שנת 2017	שנת 2016	שנת 2015		
				הוצאות	
				א. משכורות	
2,028,647	1,930,507	1,539,125	1,444,103	האמרכלות	19
1,789,226	1,493,733	1,582,769	1,467,664	המזכירות המדעית ושירות מיוחד לציבור (כולל יועצי הלשון)	20
4,108,683	3,913,281	3,756,274	3,508,964	המילון ההיסטורי	21
1,430,520	1,190,410	842,295	900,868	המחשוב (כולל השירות למילון ההיסטורי)	22
677,949	605,286	675,220	728,188	ההוצאה לאור	23
222,775	122,322			הספרייה והארכיון	24
10,257,800	9,255,539	8,395,682	8,049,788	סה"כ שכר	25
580	10,907	19,485	6,670	השתלמות עובדים	26
		150,000		עובדים חדשים	27
10,258,380	9,266,447	8,565,167	8,056,458	סה"כ שכר	28
	193,200	54,600		עתודה להסכמי שכר במגזר הציבורי	29
		100,000		עתודה להסכם קיבוצי מיוחד	30
40,300	42,000	78,902		תשלומי פרישה לעובדים	31
40,300	235,200	233,502		סה"כ עתודות והפרשות	32
10,298,680	9,501,647	8,798,669	8,056,458	סה"כ שכר, עתודות והפרשות	33
2018	2017	2016	2015	ב. כוח אדם חיצוני	
148,575	182,426	126,360	127,170	ייעוץ לשון	34
	10,793	36,625	32,348	ההוצאה לאור	35
174,800	141,295	114,785	208,048	המילון ההיסטורי	36
426,191	746,832	873,031	654,843	המחשוב והמרשתת	37
42,358	94,263	33,133		הספרייה והארכיון	38
791,924	1,175,610	1,183,935	1,022,409	סה"כ כוח אדם חיצוני	39
				ג. הוצאות תפעול	
89,901	90,500	109,621	152,449	יחסי ציבור (כולל מודעות)	40
	37,781	22,141	2,655	פרס בן-יחיים ופרס רמון	41
12,281	21,717	21,417	30,341	כינסים ואירועים	42
	43,877			הקונגרס למדעי היהדות	43
		95,663		פעילות ייחודית לציבור	44
7,465	107,171	41,621		*יום העברית תשע"ז, תשע"ח	45

??	16,848			יום העברית תשע"ט	46
26,207	25,151	42,965		כינוסים מדעיים	47
60,781	45,946	17,663	33,313	עבודה מדעית (הוצאות ישיבות ונסיעות)	48
61,005				עבודה מדעית	49
26,950	15,110	18,187	34,694	ספרייה וארכיון	50
27,673	153,848	147,162	113,314	מרשתת ומחשבים (ציוד מתכלה וספקים)	51
147,375	229,421	184,891	180,248	ההוצאה לאור	52
		112,395	90,097	הקן הלאומית למדע	53
536,900	787,368	813,724	637,111	סה"כ הוצאות תפעול	54

* יום העברית תשע"ו מומן מכספי אגודת שוחרי אקדמיה ללשון העברית.

שנת 2018	שנת 2017	שנת 2016	שנת 2015		
				ד. הוצאות משרדיות	
248,645	249,406	249,808	231,516	תחזוקת משרד	55
6,023	6,243	21,298	26,956	ציוד משרדי	56
168,066	86,062	167,538	159,266	יועצים (עו"ד, רו"ח)	57
43,400	77,208	61,189	61,220	הוצאות משפטיות חד-פעמיות; ייעוץ ייעודי	58
35,460	37,152	38,426	35,690	ביטוחים	59
10,924	22,293	22,139	25,883	טלפונים	60
42,876	48,360	86,761	100,470	נסיעות*	61
	הועבר לסעיף תחזוקת משרד	16,371	14,862	מים, סולר לחימום	62
21,948	19,769	14,648	20,284	דואר והובלות	63
62,210	46,359	33,651	25,624	מערכות כספיות (מלם)	64
	1,520	46,800		גיוס כספים	65
13,997	13,278	17,900	22,241	אחר (שונות; אבטחה ושמירה; גמלאים)	66
9,082	11,934	21,383	21,694	הוצאות בנקאיות ומימון	67
662,632	619,585	797,957	745,706	סה"כ הוצאות משרדיות (לפני שיוך למחלקות)	68
12,290,136	12,084,210	11,594,285	10,461,684	סה"כ הוצאות	69

* למן 2017 הוצאות הנסיעות משויכות לסעיף זה ולסעיף הוצאות תפעול, לפי העניין.

שנת 2018	שנת 2017	שנת 2016	שנת 2015		
				ה. סה"כ הכנסות והוצאות	
12,592,706	12,102,506	12,619,581	10,647,128	סה"כ הכנסות	70
12,290,136	12,084,210	11,594,285	10,461,684	סה"כ הוצאות	71
		350,000		פריון ימי מחלה שלא נוצלו (הפרשה חלקית)	72
212,525				תשלום מיסים לשנים 2017 ; 2016-2013	73
90,045	18,296	675,296	185,444	עודף (גירעון) תקציב שוטף	74
				ו. רכוש קבוע	
	7,066	190,390		הנגשה ושיפור תשתיות	75
76,687	10,069	208,022	104,403	ציוד מחשוב ורישיונות	76
		12,846	16,058	תוכנת משאבי אנוש וכספים	77
		39,096	61,776	מרכייה	78
		47,717	59,952	ארכיון	79
71,067	1,112	59,313		כללי	80
		32,647		ספרייה (אפיון, הטמעה והסבה)	81
147,755	18,247	590,032	242,189	סה"כ השקעות ברכוש קבוע	82
				ז. סה"כ הכנסות והוצאות (כולל רכוש קבוע)	
12,592,706	12,102,506	12,619,581	10,647,128	סה"כ הכנסות	83
12,650,416	12,102,457	12,534,317	10,703,873	סה"כ הוצאות (כולל רכוש קבוע)	84
(57,710)	49	85,264	(56,745)	עודף (גירעון) תקציב	85

